

Nr 121.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen; given Stockholms slott den 9 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

I årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkten 46, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen beräkna för budgetåret 1934/1935 ett extra förslagsanslag av 300,000 kronor. Jag torde nu få ånyo anmäla detta ärende.

Riksdagen har för varje år från och med 1898 anvisat anslag för ifrågasvarande ändamål. Anslaget, som för budgetåret 1933/1934 upptagits till 140,000 kronor, disponeras till huvudsaklig del jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 20 juni 1924 (nr 271) angående ersättning till veterinär, som på rekvisition av ladugårdsinnehavare verkställt undersökning med tuberkulin av nötkreatur, med däri genom kungörelserna den 20 juli 1925 (nr 368), den 24 april 1931 (nr 92) och den 7 oktober 1932 (nr 454) gjorda ändringar. Förutsättningarna för sådan undersökning på statens bekostnad äro angivna i kungörelsen den 25 februari 1919 (nr 133) angående villkor för erhållande på statens bekostnad av undersökning med tuberkulin av nötkreatur, vilken kungörelse ändrats genom kungörelsen den 8 december 1922 (nr 570). Kungl. Maj:t har vidare plägat varje år av nämnda anslag anvisa vissa belopp till inköp av tuberkulin, till ersättning för nedslaktning av djur i och för utredning av orsaken till uppträdande av tuberkulos inom ladugårdsbesättning samt till understöd vid bemödanden till förekommande och hämmande av tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar. Angående villkoren för erhållande av dylikt understöd stadgas i kungörelsen den 20 december 1912 (nr 376). Kungl. Maj:t har för budgetåret 1933/1934 för sistberörda ändamål av ifrågasvarande anslag ställt till förfogande ett belopp av högst 5,000 kronor.

Ytterligare har Kungl. Maj:t plägat varje år av ifrågasvarande anslag bevilja särskilt understöd för bekämpande av smittfarlig tuberkulos bland nötkreaturen inom vissa hushållningssällskaps områden enligt den s. k. Ostertagska metoden, nämligen sedan 1920 inom Malmöhus län, sedan 1927 inom Hallands och Östergötlands län, sedan 1928 inom Kalmar läns södra hushållningssällskaps område och Uppsala län samt sedan 1929 inom Södermanlands län. Det för innevarande budgetår i förevarande hänseende anvisade beloppet utgör sammanlagt 49,425 kronor. Kungl. Maj:t har vidare anvisat medel för särskilt bekämpande av tuberkulosen bland nötkreaturen inom vissa socknar i Härjedalen samt till undersökningar av det svenska tuberkulinets beskaffenhet.

Överinseendet över de åtgärder, för vilka anslaget sålunda anlitas, har tidigare tillkommit lantbruksstyrelsen. Erforderliga belopp till bestridande av lantbruksstyrelsens kostnader för handläggningen av ifrågasvarande ärenden ävensom till arvode och reseersättning åt en av lantbruksstyrelsen förordnad statskonsulent vid bekämpande av tuberkulosen hos nötkreaturen hava utgått av anslaget. I anslutning till Kungl. Maj:ts i proposition nr 234 till 1933 års riksdag framlagda och av riksdagen godkända förslag till omorganisation av lantbruksstyrelsen (R. skr. nr 281) har Kungl. Maj:t emellertid genom kungörelse den 30 juni 1933 (nr 453) förordnat, att de uppgifter, som åvilade lantbruksstyrelsen enligt förutnämnda kungörelser, i stället skulle, räknat från och med den 1 juli 1933, handhavas av medicinalstyrelsen. Vidare har Kungl. Maj:t den 30 juni 1933 dels uppdragit åt medicinalstyrelsen att under tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 övervaka

och leda undersökningarna med tuberkulin och därav betingade åtgärder inom ladugårdarna ävensom vidtagna övriga därmed sammanhängande åtgärder, dels och föreskrivit, att det med uppdraget förenade arbetet skulle inom styrelsen handhavas å en till dess veterinärbyrå ansluten avdelning för nötkreaturstuberkulosens bekämpande. I samband härmed förordnade Kungl. Maj:t viss befattningshavare med uppdrag att under byråchefens för veterinärbyrån inseende och enligt av medicinalstyrelsen givna bestämmelser handlägga och föredraga ärendena å sagda avdelning (föredragande för nötkreaturstuberkulosärenden). Därjämte bemyndigades medicinalstyrelsen att antaga en legitimerad veterinär att vara konsulent vid bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen. Utgifterna för avdelningen, utgörande arvoden och resekostnadsersättning till föredraganden och konsulenten, avlöning till biträde och expeditiönsvakt, vikariatsersättning och kostnader för löpande utgifter, utgå från ifrågavarande anslag för budgetåret 1933/1934 med i runt tal 30,200 kronor.

I skrivelse den 6 september 1933 har *medicinalstyrelsen* — under förmälan att styrelsen hade för avsikt att senare inkomma med förslag till vissa ändringar i de för närvarande tillämpade principerna för statens medverkan vid nötkreaturstuberkulosens bekämpande, men att styrelsen ansett sig böra tillsvidare räkna med fortsatt sådan medverkan under samma former som hittills — hemställt om höjande av förevarande anslag till 180,000 kronor. Medicinalstyrelsen har härvid uppgivit, att för budgetåret 1932/1933 enligt lantbruksstyrelsens räkenskaper för ifrågavarande ändamål förbrukats 191,118 kronor 18 öre.

Jag torde i det följande få lämna en närmare redogörelse för *de i vårt land vidtagna åtgärderna mot tuberkulosen hos nötkreatur*.

Det hos oss tillämpade, i det föregående berörda systemet för nötkreaturstuberkulosens bekämpande genom tuberkulinundersökningar och därmed sammanhängande åtgärder går under namnet den Bangska metoden. Denna metod avser att genom undersökning med tuberkulin (enligt intrakutan- eller termometoden) utrona i vilken utsträckning en besättning är infekterad och att med ledning av det erhållna resultatet skilja de friska djuren från de angripna. Av de friska (ej reagerande djuren) bildas en säravdelning (friskavdelning), som på lämpligt sätt avskiljes från de infekterade (reagerande) djuren. Till friskavdelningen överförs alla nyfödda kalvar från den reagerande avdelningen. Djuren födas nämligen nästan undantagslöst oberörda av smitta. Friskavdelningens hälsotillstånd prövas genom årliga tuberkulinundersökningar. Inom besättningar, där nötkreaturen vid en första prövning visat sig infekterade, bygger man upp en helt ny stam genom att särskilja kalvarna och hålla dem isolerade från de äldre djuren.

Vid tuberkulosens bekämpande enligt den Ostertagska metoden, vartill, på sätt nämnts, statsbidrag inom sex län åtnjutes, lägges huvudvikten på

att uppspara och avlägsna djur med smittfarlig form av tuberkulos. För sådant ändamål skall enligt ifrågavarande metod en eller två gånger årligen företagas klinisk undersökning av kreatursbesättningen. Av djur, som därvid misstänkes för smittfarlig tuberkulos, tages prov av sekret eller exkret för bakteriologisk undersökning. Vissa gånger om året tages och undersökes samlingsmjölkprov av besättningen. Djur, som finnes behäftat med smittfarlig tuberkulos, nedslaktas.

Gällande bestämmelser för erhållande på statens bekostnad av undersökning med tuberkulin av nötkreatur innebära i huvudsak följande.

Den, som vill erhålla sådan undersökning, har att vända sig till examinerad veterinär eller studerande vid veterinärhögskolan med författningens enlig kompetens att på egen hand utföra undersökning med tuberkulin. Tuberkulinet rekvideras av förrättningsmannen hos medicinalstyrelsen (före 1 juli 1933 lantbruksstyrelsen). För en första undersökning med tuberkulin av ladugårdsbesättning är allenast uppställt det kravet, att ladugårdsinnehavaren skall hava för avsikt att vidtaga och vidmakthålla åtgärder till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen. För att förnyad undersökning, s. k. kontrollundersökning, skall få äga rum på statens bekostnad fordras, att vid rekvisition av tuberkulinet fogas av rekvisenten utfärdat intyg, utvisande, där reaktion förekom vid närmast föregående undersökning, att verksamma åtgärder till tuberkulosens utrotande ur ladugården vidtagits inom viss tid därefter och i tillämpliga delar vidmakthållas, samt, där reaktion icke förekom vid närmast föregående undersökning, att sådana åtgärder i tillämpliga delar vidmakthållas. Har tuberkulöst eller för tuberkulos misstänkt djur förekommit vid undersökning med tuberkulin, får kontrollundersökning på statens bekostnad ej äga rum senare än två år därefter. Kontrollundersökning får ej verkställas tidigare än sex månader efter närmast föregående undersökning. Ej heller får, med undantag av första och andra undersökningen, mer än en undersökning verkställas under samma kalenderår. Har vid första undersökning med tuberkulin av alla till gården hörande nötkreatur tydlig reaktion ej förekommit och enahanda resultat vunnits vid första kontrollundersökning eller har tydlig reaktion icke förekommit vid två omedelbart på varandra följande kontrollundersökningar, må undersökning med tuberkulin icke vidare äga rum på statens bekostnad; tuberkulin kan dock av medicinalstyrelsen kostnadsfritt tillhandahållas även i sådant fall. Sistberörda inskränkning i rätten till kostnadsfria undersökningar tillkom genom kungörelsen den 8 december 1922 (nr 570), som trädde i kraft den 1 januari 1923. Utöver och oberoende av förenämnda kostnadsfria undersökningar kan innehavare av nötkreatur årligen kostnadsfritt erhålla högst en partiell undersökning under förutsättning, bland annat, att han genom lämpliga åtgärder visat sig verksam vid bekämpande av tuberkulosen bland kreaturen samt att nötkreatursstammen vid gården underhålles eller är avsedd att underhållas huvudsakligen genom eget pålägg. Har under samma kalenderår på gården redan förekommit två kostnadsfria undersökningar med tuberkulin, får partiell undersökning ej äga rum förrän efter utgången av samma år. Genom 1922 års kungörelse har ytterligare stadgats den begränsningen i rätten till partiell undersökning, att dylik ej får verkställas på statens bekostnad, därest vid förut verkställd första undersökning eller vid två omedelbart på varandra följande kontrollundersökningar tydlig reaktion icke förekommit bland de undersökta nötkreaturen. — Utan hinder av de bestäm-

melser, för vilka nu redogjorts, äger medicinalstyrelsen såväl att medgiva undersökning på statens bekostnad, då omständigheterna göra sådan undersökning särskilt önskvärd, som även att, där undersökningen uppenbarligen har annat syfte än tuberkulosens bekämpande eller ej synes vara av något gagn i berörda avseende, förvägra kostnadsfri undersökning ävensom, om djurägaren själv vill i övrigt bekosta undersökningen, tuberkulin.

Enligt uppgift från lantbruksstyrelsen voro vid 1932 års utgång till det statliga bekämpandet av kreaturstuberkulosen anslutna 6,099 besättningar med sammanlagt 159,672 djur. Av de nämnda besättningar tillhörande djuren reagerade ursprungligen 20.9 procent. Vid 1932 års utgång hade genom vidtagna åtgärder mot sjukdomen reaktionsprocenten sjunkit till 2.1. Följande tablå utvisar tuberkulinundersökningarnas omfattning och resultat åren 1923—1932.

År	Antal undersökta djur	För första gången prövade besättningar			Antal besättningar, reaktionsfria vid första undersökningen	Omprövade besättningar		
		Antal	Antal djur inom dessa	Procent reagerande av djuren		Antal	Antal djur inom dessa	Procent reagerande av djuren
1923	101,809	1,429	15,797	17.5	957	1,809	79,293	2.4
1924	107,892	1,620	19,390	18.6	1,078	1,855	81,832	2.3
1925	109,039	1,796	19,583	15.6	1,307	1,932	82,335	2.6
1926	116,892	2,092	21,072	16.7	1,469	2,055	88,961	2.9
1927	124,979	1,694	23,065	21.2	1,083	2,198	94,850	2.6
1928	140,002	2,567	29,890	18.3	1,721	2,793	103,398	2.2
1929	147,089	2,938	33,313	18.7	2,057	2,848	106,768	2.3
1930	159,823	4,058	39,131	15.6	3,020	3,152	111,873	2.5
1931	146,063	2,091	24,987	19.3	1,403	3,166	113,153	2.6
1932	178,350	4,680	43,386	14.5	3,598	3,984	123,900	2.2

Enligt kungörelsen angående ersättning till veterinär, som på rekvisition av ladugårdsinnehavare verkställt undersökning med tuberkulin av nötkreatur, sådan kungörelsen lyder efter däri vidtagna ändringar, gäller följande:

Examinerad veterinär äger för tuberkulinundersökning av statsmedel åtnjuta dels gottgörelse för varje undersökt djur intill ett antal av 20 med 40 öre och för varje djur däröver inom samma kreatursbesättning med 20 öre dels ock traktamentsersättning enligt traktamentsklass D i allmänna resereglementet för högst 2 dagar; dock får, därest vid undersökning enligt intrakutan metod icke för någon av de båda första förrättningsdagarna utgår fullt traktamente, traktamentsersättning beräknas jämväl för den tredje förrättningsdagen. Vidare kan utgå ersättning av statsmedel för biträde, som veterinären vid undersökning enligt termometoden anlitar. Överstiger antalet undersökta djur 75 och har för undersökning använts längre tid än, vid undersökning enligt termometoden 2 dagar och 1 natt och vid undersökning enligt intrakutan metod 3 dagar, är veterinären berättigad att för varje överskjutande dag eller natt av ladugårdsinnehavaren

erhålla traktamentsersättning enligt förenämnda traktamentsklass. Veterinär är skyldig att, där så kan ske, under samma förrättning verkställa undersökning med tuberkulin inom två eller flera besättningar. För dylik samtidig undersökning åtnjutes av statsmedel, förutom traktamentsersättning, gottgörelse för varje undersökt djur intill ett antal av 50 med 70 öre och för varje djur däröver med 20 öre. För resa till och från förrättningsstället, där detta är beläget mer än 2 kilometer från veterinärens station, äger veterinären, i den mån rekvisitionen ej ombesörjer veterinärens fortskaffande, erhålla gottgörelse av rekvisitionen enligt klass II i resereglementet. Utan hinder av de bestämmelser, för vilka nu redogjorts, äger veterinär, som på rekvisition av ladugårdsinnehavare verkställer tuberkulinundersökning utom sitt tjänstedistrikt eller utom visst av medicinalstyrelsen för honom bestämt område, utöver den gottgörelse, som enligt sagda bestämmelser tillkommer honom, av ladugårdsinnehavaren betinga sig särskild ersättning med skäligt belopp. Med examinerad veterinär skall under vissa förutsättningar jämsställas studerande vid veterinärhögskolan.

Under budgetåret 1932/1933 har i ersättning till veterinär för tuberkulinundersökningar av statsmedel utgått sammanlagt 111,430 kronor 60 öre.

Förut omförmälda, för den smittfarliga nötkreaturstuberkulosens bekämpande avsedda belopp, 49,425 kronor, är ställt till medicinalstyrelsens förfogande. Beloppet skall enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1933 användas till gäldande av kostnader, som föranledas av under tiden 1 juli 1933—30 juni 1934 av hushållningssällskapen i Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Malmöhus och Hallands län samt Kalmar läns södra hushållningssällskap bedriven verksamhet enligt den Ostertagska metoden för bekämpande av smittfarlig tuberkulos inom till bekämpandet anslutna kreatursbesättningar, med beaktande av att kostnaden för undersökning vid veterinärbakteriologisk anstalt av samlingsmjölkprov, som tagits av annan än veterinär, däri ej inbegripes. För statsbidrags utgående skall gälla, bland annat: att gottgörelse för förrättningsresa jämte traktamentsersättning till veterinär ävensom övriga, ej särskilt nämnda utgifter, som ifrågakommande tuberkulosbekämpande kan medföra för hushållningssällskapet, gäldas av andra medel än statsmedel; att nötkreatur, som misstänkes lida av tuberkulos i smittfarlig form, förses med metalliskt öronmärke; att hushållningssällskapet vidtager betryggande åtgärder för att smittfarligt nötkreatur nedslaktas inom 14 dagar efter den dag, då underrättelse om konstaterandet av smittfaran ingått, dock att i särskilt fall uppskov med nedslaktningen kan medgivas under högst 6 månader, räknat från nämnda dag; samt att medicinalstyrelsen skall äga utöva inspektion över tuberkulosbekämpandet och meddela de närmare föreskrifter, som kunna finnas erforderliga. Statsbidrag utgår med dels 50 öre för varje kliniskt undersökt djur dels ock bidrag till de verkliga kostnader, vederbörande haft för bakteriologisk undersökning och inköp av erforderliga utensilier för undersökningsarbetet. — Enligt uppgift från lantbruksstyrelsen voro vid 1932 års utgång till bekämpandet av den smittfarliga tuberkulosen enligt Ostertagska metoden anslutna 1,137 kreatursbesättningar med sammanlagt omkring

30,000 djur i ålder över 2 år. Anslutningens omfattning under 1933 får jag senare tillfälle att närmare beröra.

Understöd vid bemödanden till förekommande och hämmande av tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar kan enligt kungörelsen den 20 december 1912 (nr 376) utgå med högst 300 kronor. För erhållande av dylikt understöd fordras, att djurägaren ej innehar odlad jord, överstigande sammanlagt 50 hektar, samt att han idkar jordbruk såsom huvudsaklig näring eller väsentlig binäring och underhåller sin kreatursbesättning huvudsakligen genom eget pålägg. Ansökning om understöd ställes till Kungl. Maj:t och skall vara åtföljd av, bland annat, utav examinerad veterinär utfärdat bevis, att sökanden under loppet av de senaste två åren vidtagit och under minst ett år underhållit ändamålsenliga åtgärder till förekommande och hämmande av tuberkulos inom besättningen. — Under budgetåret 1932/1933 utbetalades understöd, varom här är fråga, med sammanlagt 4,825 kronor.

I förevarande sammanhang ma redogöras för ytterligare en form för nötkreaturstuberkulosens bekämpande, som tillämpats under en följd av år, men vartill bidrag av statsmedel icke utgår från anslaget till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen. Sedan 1898 har det smittfarliga slag av tuberkulos, som benämnes juvertuberkulos, varit föremål för särskilda ingripanden. Nuvarande bestämmelser i ämnet innefattas i kungörelsen den 1 maj 1903 (nr 71) angående åtgärder mot tuberkulos i juvret hos nötkreatur. Däri stadgas i huvudsak följande.

Veterinär, som misstänker juvertuberkulos, åligger att genast till statens veterinärbakteriologiska anstalt för undersökning insända prov av mjölk eller, om så erfordras, körtelvävnad från den eller de delar av juvret, vilka misstänkas vara angripna av sjukdomen. Enahanda skyldighet åligger djurägare, som misstänker förekomsten av ifrågavarande sjukdom, därest ej prov redan insänts av veterinär. Visar sig vid bakteriologisk undersökning, att provet innehåller tuberkelbaciller, skall medicinalstyrelsen ofördröjligen underrättas. Medicinalstyrelsen förordnar därefter fortast möjligt veterinär att nedslakta det djur, som sålunda visats vara angripet av juvertuberkulos. För nedslaktat djur utgår till ägaren ersättning av statsmedel med belopp, motsvarande en fjärdedel av djurets värde, varförutom ägaren, om veterinären förklarar viss del av djuret icke kunna användas till människoföda, är berättigad till ytterligare ersättning med belopp, motsvarande tre fjärdedelar av det till människoföda odugligt förklarade köttets värde. Värdet bestämmes efter det pris för kilogram kött, som medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen i gemensamt utfärdad kungörelse fastställer. Priset har i sådan ordning bestämts till 70 öre för kilogram. Över användbara delar av köttet får ägaren fritt föfoga, varemot de odugligförklarade delarna av djuret skola förstöras. Kostnaderna för djurets nedslaktande och vägande samt oskadliggörande av icke användbara delar av djuret skola bestridas av djurägaren. Kostnaderna för insändande till veterinärbakteriologiska anstalten av prov och juver gäldas av statsmedel. Ersättningarna såväl för nedslaktade djur som för insändande av undersökningsprov och juver utbetalas av medicinalstyrelsen från det i riksstaten under nionde huvud-

titeln upptagna anslaget till övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren.

De under senare år utbetalade ersättningarna för på grund av juvertuberkulos nedslaktade kor hava uppgått till under 1930 för sammanlagt 139 kor 11,556 kronor, under 1931 för 154 kor 11,815 kronor och under 1932 för 158 kor 14,711 kronor.

Med anledning av vissa vid 1929 års riksdag väckta motioner anhöll riksdagen i skrivelse den 24 maj 1929, nr 9 A punkt 28, under åberopande av jordbruksutskottets i denna del godkända utlåtande nr 1 punkt 42, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning rörande ytterligare åtgärder för bekämpande av nötkreaturstuberkulosen samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Med anledning härav bemyndigade Kungl. Maj:t den 5 juli 1929 chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla högst tre personer för verkställande inom departementet av berörda utredning. De tillkallade utredningsmännen, i det följande benämnda *nötkreaturstuberkulossakkunniga*, nämligen ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren J. L. Brännström i Brännan, dåvarande konsulenten för nötkreaturstuberkulosens bekämpande, numera köttbesiktningsmannen E. S. J:son Jerlov i Falkenberg och godsägaren Gustaf von Hofsten, Kilagården, Kålltorp, hava den 21 oktober 1930 avgivit betänkande med förslag i ämnet (st. off. utr. 1930:23).

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 oktober 1929 hava *hushållningssällskapens ombud* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder dels för att bereda ägare till nötkreatur tillfälle att i den omfattning, som gällde före 1923, få kreaturen undersökta med tuberkulin på det allmännas bekostnad dels ock för utfärdande av bestämmelser angående märkning av reagerande nötkreatur inom de hushållningssällskaps områden, vilka därom gjorde framställning. I skrivelser den 20 november 1929 har vidare *förvaltningsutskottet i Östergötlands läns hushållningssällskap* hemställt, dels att Kungl. Maj:t ville taga under övervägande åtgärder för uppläggande av en statens lånefond för utlämnande av lån till mindre djurägare, deltagande i av hushållningssällskapet bedrivit statsunderstött tuberkulosbekämpande, till uppförande av särskilda ungnötsladugårdar eller till ombyggnad och förbättring av äldre ladugårdsbyggnader i avsikt att ernå en betryggande isolering av ungdjuren, dels ock att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder i syfte att bereda ersättning av statsmedel åt djurägare för varje nedslaktat smittfarligt nötkreatur inom besättning, ansluten till av hushållningssällskap bedrivit och med statsmedel understött tuberkulosbekämpande. Samtliga skrivelser hava varit överlämnade till förenämnda sakkunniga för att av dem tagas under övervägande vid fullgörandet av det dem lämnade utredninguppdraget.

Över sakkunnigas betänkande och förslag hava avgivits yttranden av

statskontoret, medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen, efter hörande av hushållningssällskapens förvaltningsutskott, järnvägsstyrelsen, länsstyrelserna, styrelsen för veterinärhögskolan efter lärarkollegiets hörande, allmänna civilförvaltningens lönenämnd, Sveriges allmänna lantbrukssällskap, försäkringsbolaget för smittsamma husdjursjukdomar, ömsesidigt, och skandinaviska kreatursförsäkringsbolaget. Vid länsstyrelsernas yttranden hava med få undantag fogats utlåtanden av vederbörande länsveterinärer.

Innehållet i *nötkreaturstuberkulossakkunnigas betänkande och förslag* är väsentligen följande.

Sakkunniga hava anfört (sid. 14), att, ehuru någon exakt siffra för den genomsnittliga tuberkulosfrekvensen för riket ej kunde angivas, allt talade för att — om man frånsåge de sex nordliga länen och Gotland — det ej låge någon överdrift i att anse vart tredje nötkreatur i Sverige såsom tuberkulöst infekterat. De hittills vidtagna åtgärderna för nötkreaturstuberkulosens bekämpande hava enligt sakkunnigas förmenande ej förmått åstadkomma någon ändring till det bättre. Utgående från att enligt 1927 års husdjursräkning i hela landet funnos 1,920,000 nötkreatur över två år, därav inom nyssnämnda sju län 420,000, hava sakkunniga uppskattat de årliga direkta och indirekta förlusterna till följd av sjukdomen till sammanlagt över 30 miljoner kronor (sid. 22—26). — För ett effektivare bekämpande av tuberkulosen än det nuvarande föreslå sakkunniga åtskilliga anordningar.

Till en början hava sakkunniga föreslagit (sid. 31—37), att den centrala ledningen av kampen mot nötkreaturstuberkulosen måtte, i huvudsaklig överensstämmelse med vad som skett genom 1933 års beslut, anförtros medicinalstyrelsen. Kostnaderna, som beräknats till 30,000 kronor om året, hava sakkunniga ansett böra uppföras å ordinarie stat.

Sakkunniga hava vidare ansett önskvärt, att inom varje hushållningssällskaps område inrättades en tuberkulosstyrelse såsom lokalt organ för ledningen av allt arbete vid nötkreaturstuberkulosens bekämpande inom länet (sid. 44—46 och 88—89). Undantag har föreslagits i fråga om Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Gotlands län. Inrättande av tuberkulosstyrelser inom övriga län bör enligt sakkunniga ej göras obligatoriskt utan vara beroende av initiativ från vederbörande hushållningssällskap. Förefintligheten av tuberkulosstyrelse föreslås emellertid skola utgöra en förutsättning för att hushållningssällskapet skall kunna erhålla bidrag av statsmedel för tuberkulosens bekämpande. Tuberkulosstyrelse skall enligt förslaget bestå av hushållningssällskapets sekreterare eller husdjurskonsulent, länsveterinären, föreståndaren för sällskapets tuberkulosavdelning samt två för bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur särskilt intresserade, av sällskapet utsedda personer. För bestridande av tuberkulosstyrelsernas expeditionskostnader föreslå sakkunniga, att visst årligt belopp av Kungl. Maj:t ställes till förfogande efter ansökan av hushållningssällskapen.

I de nu gällande bestämmelserna för tuberkulinundersökning på statens bekostnad hava sakkunniga föreslagit betydande ändringar (sid. 51—56 och 82—85). Sakkunniga, som hemställt om särskilda åtgärder för nötkreaturstuberkulosens bekämpande inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Gotlands län, hava undantagit dessa län från tillämpningen av de allmänna reglerna angående tuberkulinundersökning. Beträffande landet i övrigt innebär förslaget i huvudsak följande: Undersökning, varom här är fråga, beviljas av tuberkulosstyrelsen eller, i län där sådan styrelse ej finnes, medicinalstyrelsen. Styrelsen tillerkännes rätt att, då undersökning första gången begäres, om så finnes lämpligt kräva, att besättningen först på ägarens bekostnad underkastas klinisk-bakteriologisk undersökning med avseende å förekomsten av tuberkulos i smittfarlig form, på det att lämpligheten av en undersökning med tuberkulin skall kunna bedömas. I fråga om kontrollundersökning och partiell undersökning innebär förslaget i huvudsak en återgång till de regler, som gällde före 1923. Sakkunniga föreslå sålunda borttagande av den begränsning av rätten till dylika undersökningar, som från och med sagda år genomfördes. Beträffande kontrollundersökning föreslås vidare, att tuberkulosstyrelsen (medicinalstyrelsen) i särskilt fall skall kunna medgiva sådan utan hinder av att sex månader ännu ej förflutit efter närmast föregående undersökning. Har nötkreatur vid undersökning med tuberkulin reagerat eller eljest företett tecken på tuberkulos, skall djuret underkastas klinisk-bakteriologisk undersökning. Kan det antagas, att visst djur är behäftat med tuberkulos i smittfarlig form, skall djuret märkas samt betryggande isoleras i avvaktan på resultatet av sistnämnda undersökning. Visar sig att smittfarlig tuberkulos är för handen, skall djuret nedslaktas inom 30 dagar. I dylikt fall skall ägaren, om djuret tillhört honom tre månader eller mera, erhålla ersättning av statsmedel med hälften av djurets värde, räknat efter slaktvikten, det vill säga djur kroppens vikt, sedan hud, huvud, fötter, juver och inälvor avlägsnats. Ersättningen beräknas efter det pris för kilogram, som medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen årligen gemensamt fastställa. Ersättningsbeloppet skall utgöra högst 100 kronor eller, vid totalkassation, 50 kronor samt utanordnas av tuberkulosstyrelsen (medicinalstyrelsen). Över sådan del av köttet, som godkännes till människoföda, får ägaren fritt förfoga. Erforderliga kostnader för djurets transport, nedslaktande och vägande samt för oskadliggörande av till människoföda ej dugliga delar av djuret får ägaren själv vidkännas. Enär erfarenheten visat, att tuberkulinet ej alltid förmår framkalla reaktion hos tuberkulösa djur, föreslå sakkunniga ytterligare, att om inom nötkreatursbesättning, som på statens bekostnad varit föremål för kontrollundersökning med tuberkulin, reaktion förekommit i sådan omfattning, att tuberkulos i smittfarlig form kan antagas förefinnas inom besättningen, tuberkulosstyrelsen (medicinalstyrelsen) skall äga förordna veterinär att på statens bekostnad företaga klinisk-bakteriologisk undersökning av besättningen i dess helhet. Kostnaderna för tuberkulin, tuber-

kulinundersökningar och särskilt medgivna kliniska undersökningar ävensom förut omförmälda bidrag till tuberkulosstyrelsernas administrationskostnader beräkna sakkunniga till sammanlagt 100,000 kronor om året.

Ehuru sakkunniga ansett uppenbart, att den Bangska metoden för nötkreaturstuberkulosens utrotande vore den ideala, och att varje landvinning för densamma ur nationell synpunkt vore lycklig (sid. 16), hava sakkunniga jämväl övervägt särskilda åtgärder för den smittfarliga tuberkulosens bekämpande (sid. 38—44). Sakkunniga hava härutinnan uttalat, att den bästa väg, som för närvarande stode till buds för ett mera effektivt sådant bekämpande, vore ett utbyggande av de redan i landet befintliga organisationerna för tuberkuloskamp enligt Ostertagska linjerna. Första villkoret för att åtgärder enligt Ostertagska metoden skulle kunna bli till nytta vore en mera allmän anslutning till desamma. Enligt vad sakkunniga inhämtat torde orsaken till att djurägare avhölle sig från dylik anslutning vara rädsla för att kravet på omedelbar nedslaktning av smittfarliga djur skulle bli ekonomiskt alltför betungande. Sakkunniga hade under utredningens gång funnit, att om någon större effekt skulle kunna uppnås, viss statsersättning måste beredas djurägarna vid nedslaktning av djuren. Denna ersättning borde utgå efter samma grunder som angivits för ersättning vid nedslaktning i vissa fall efter tuberkulinundersökning, eller således med hälften av det på förut omförmäلت sätt beräknade köttvärdet, dock högst med 100 kronor eller, om djuret totalkasserades, 50 kronor. Vidare borde liksom nu kunna påräknas bidrag av statsmedel till den klinisk-bakteriologiska undersökningen. Detta statsbidrag, som, efter sakkunnigas beräkningar, enligt gällande bestämmelser belöpt sig till cirka 1 krona 20 öre för undersökt djur, borde emellertid i fortsättningen ej utgå efter nu fastställda grunder utan fixeras till 1 krona 25 öre för djur (sid. 46). Vid beräkandet av de kostnader, genomförandet av sakkunnigas förslag i förevarande delar skulle medföra för statsverket, hava sakkunniga utgått från, att åtgärderna icke skulle hava avseende å de fyra nordligaste länen och Gotlands län. Inom övriga län hava sakkunniga antagit, att, om statsersättning erhöles för utdömda smittfarliga djur, man kunde räkna med en anslutning till av hushållningssällskapen anordnat bekämpande av smittfarlig tuberkulos av 10 procent av kreatursstocken eller omkring 160,000 djur. Antoges att 5 procent av dessa, eller således 8,000 djur, vore smittfarligt tuberkulösa, skulle statens ersättningskostnader, efter 80 kronor för djur, uppgå till 640,000 kronor om året. Statens utgifter för den klinisk-bakteriologiska undersökningen skulle komma att belöpa sig till 200,000 kronor årligen.

Beträffande nuvarande regler för understöd till tuberkulosens bekämpande inom mindre ladugårdsbesättningar hava sakkunniga (sid. 56—57), vad först angår ordningen för dylikt understöds utdelande, föreslagit den ändringen, att medicinalstyrelsen och vederbörande tuberkulosstyrelse eller, där sådan ej finnes, hushållningssällskapets förvaltningutskott skulle hava att yttra sig över anslaget fördelning. Vidare hava sakkunniga, som

ansett understödsrättens begränsning till sådana djurägare, vilkas odlade jord ej överstiger sammanlagt 50 hektar, mindre lämplig, uttalat den uppfattningen, att till mindre djurägare borde räknas alla jordbrukare, som ej hade flera än 25 nötkreatur. Förutsättning för erhållande av understöd borde vara, att djurägaren under minst 2 år med framgång bekämpat tuberkulos inom besättningen. Sakkunniga hava ansett av vikt, att understöd såvitt möjligt bereddes djurägare, vilka inrättat ungdjursladugård i syfte att uppdraga en frisk stam. Ytterligare hava sakkunniga såsom ett önskemål framhållit, att understöd i största möjliga utsträckning lämnades djurägare inom Kopparbergs och Gävleborgs län, där intresset för nötkreaturstuberkulosens utrotande vore mycket stort. Däremot hava sakkunniga från tillämpningen av ifrågavarande bestämmelser undantagit Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Gotlands län. Enligt sakkunnigas mening borde det årliga anslaget beräknas till 20,000 kronor.

Sakkunniga hava vidare föreslagit särskilda åtgärder för bekämpandet av tuberkulos i juvret och i könsorganen hos nötkreatur (sid. 47—50 och 86—87). Beträffande juvertuberkulosen innebär sakkunnigas förslag i stort sett bibehållande av nu gällande bestämmelser i ämnet. Dock föreslå sakkunniga, att ersättningen för nedslaktade djur skall utgå enligt samma grunder och bestämmas i enahanda ordning, som, på sätt tidigare nämnts, föreslagits vid övriga smittfarliga former av tuberkulos. Sakkunniga beräkna, att härigenom skulle förorsakas statsverket en årlig merkostnad för juvertuberkulosens bekämpande av 4,000 å 5,000 kronor. Med juvertuberkulos bör enligt sakkunnigas mening jämföras tuberkulos lokaliserad till könsorganen. Sakkunniga hava alltså föreslagit, att samma bestämmelser skulle gälla för båda ifrågavarande slag av tuberkulos. Enligt sakkunnigas beräkningar kan antalet upptäckta fall av tuberkulos i könsorganen ej komma att överstiga 300 om året. Statens utgifter för ersättning av med denna sjukdom behäftade djur hava därför av sakkunniga beräknats till 20,000 å 30,000 kronor årligen. Den bakteriologiska undersökning, som erfordras för utrönande av juvertuberkulos och tuberkulos i könsorganen, bör enligt sakkunnigas mening kunna utföras ej blott å statens veterinärbakteriologiska anstalt utan även å laboratorier tillhörande de särskilda tuberkulosstyrelserna under förutsättning att vederbörande laboratorium godkänts av Kungl. Maj:t. Sakkunniga hava föreslagit, att för dylika undersökningar laboratorierna borde beredas gottgörelse av statsmedel med belopp, som Kungl. Maj:t efter prövning av medicinalstyrelsen bestämde.

Såsom förut angivits hava sakkunniga i fråga om nötkreaturstuberkulosens bekämpande inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Gotlands län föreslagit vissa bestämmelser, avvikande från dem, som skulle tillämpas i övriga delar av landet. Jämväl för Gävleborgs och Kopparbergs län hava i visst hänseende föreslagits särskilda stadganden. Efter redogörelse för tuberkulosens utbredning inom nämnda sju län (sid. 58—64) framhålla de sakkunniga (sid. 68), hurusom därav framginge, att åtminstone

inom Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län sjukdomen nått allenast obetydlig spridning, och att, om än förhållandena inom Västernorrlands och Gotlands län ej vore så gynnsamma, man dock kunde räkna med att inom dessa län de ojämförligt flesta ladugårdarna ej vore infekterade. För Gävleborgs och Kopparbergs län vore, anförde de sakkunniga, bilden betydligt mindre fördelaktig, men sjukdomsutbredningen där gäve vid handen, att tuberkulosen fått och alltjämt finge sin största spridning genom till länet införda tuberkulösa djur. Sakkunniga hava med anledning härav framlagt förslag dels beträffande samtliga ifrågavarande sju län om åtgärder till hindrande av införsel dit av tuberkulösa livdjur dels ock beträffande de fyra nordligaste länen och Gotlands län om åtgärder till nötkreaturstuberkulosens fullständiga utrotande.

Vad först angår förslaget om viss införselkontroll (sid. 65—71 och 90—92) hava sakkunniga ansett, att två spärrgränser borde anordnas, en vid södra gränsen av Kopparbergs och Gävleborgs län samt en vid södra gränsen av Västernorrlands och Jämtlands län. Vidare hava sakkunniga föreslagit, att de fyra nordligaste länen och Gotland borde i skyddshänseende betraktas såsom ett område, Kopparbergs och Gävleborgs län, där tuberkulosen hade större utbredning, såsom ett annat. För införsel av nötkreatur till län inom något av de skyddade områdena skall enligt förslaget fordras länsstyrelsens tillstånd. Sakkunnigas mening torde dock vara, att inom vardera området obehindrad samfärdsel skall få äga rum mellan de olika länen, ävensom att hinder ej skall möta mot transport av djur från det norra till det södra skyddsområdet. Tillstånd till införsel av djur, avsett såsom livdjur, får beviljas allenast under villkor dels att beträffande djuret företes veterinärintyg, utfärdat tidigast en månad före den dag, införseltillståndet sökes, och utvisande ej mindre att djuret vid tuberkulinundersökning, företagen inom en månad från intygets utfärdande, befunnits reaktionsfritt, än även att djuret tillhör besättning eller helt avskild del av besättning, som vid senast företagen tuberkulinundersökning av besättningen i dess helhet, verkställd inom loppet av sex månader före den dag, införseltillståndet sökes, befunnits till minst 90 procent reaktionsfri, dels ock att å djuret med färg anbringas visst igenkänningsmärke, livdjursmärke. Utan hinder av att djuret ej, på sätt nyss nämnts, härrör från besättning, vilken inom sex månader före den dag, införseltillståndet sökes, varit föremål för totalundersökning med tuberkulin, skall dylikt tillstånd, under de i övrigt angivna förutsättningarna, jämväl få lämnas, om djuret visas komma från besättning, vilken under minst tre år före nämnda tidpunkt i sin helhet varit reaktionsfri. För tillstånd till införsel av djur, avsett för slakt, fordras, att i djurets öra fastnitas ett särskilt märke, slaktmärke. Djur, avsedda till livdjur, skola vid inlastning i järnvägsvagn eller fartyg uppställas väl avskilda från andra nötkreatur. Den, som inför djur, avsett till slakt, åligger tillse, att djuret ej avyttras som livdjur, att djuret ej släppes å gemensamhetsbete eller intages i annan än ägaren tillhörig ladugård samt att djuret nedslak-

tas inom 30 dagar efter införseln. Till bevis om att nedslaktning ägt rum skall djurets öra med vidsittande slaktmärke omedelbart efter nedslaktningen översändas till länsveterinären. Vidare föreslås en del kontrollbestämmelser, särskilt i fråga om införseln landsvägsledes. De kostnader, som med den föreslagna anordningen kunna vara förenade för anskaffande av intyg om reaktionsfrihet och märkning, skola åvila den, som söker införseltillstånd.

I motiveringen till förslaget om nötkreaturstuberkulosens utrotande inom de fyra nordligaste länen och Gotlands län (sid. 72—77 och 93—95) hava sakkunniga framhållit, att sjukdomen inom detta område ej vore mera utbredd, än att nedslaktning kunde ske av alla nötkreatur, om vilka man säkert visste, att de reagerat för tuberkulin. Tvångsundersökning av alla nötkreatur inom området hava sakkunniga däremot funnit av ekonomiska skäl icke genomförbar. I stället hava sakkunniga föreslagit införande av en allmän anmälningsplikt vid misstanke om förefintligheten av tuberkulos hos nötkreatur. Anmälan skall genom länsveterinären överlämnas till länsstyrelsen, som, då skäl därtill föreligga, förordnar om undersökning av vederbörande besättning. Finnes vid sådan undersökning, att högst halva antalet djur reagerar, skola de reagerande djuren nedslaktas inom 30 dagar. Visar sig, att mer än hälften av djuren reagera, äro även de reaktionsfria att anse såsom ej pålitliga. I dylikt fall skall därför hela besättningen nedslaktas, därvid dock för att mildra olägenheterna för ägaren en tidsfrist av sex månader medgives. I det först omnämnda fallet skall länsstyrelsen äga att, om de reagerande djuren kunna på betryggande sätt hållas avskilda från den övriga delen av besättningen, meddela anstånd med nedslaktningen. Besättningen skall emellertid då ställas under kontroll av veterinär, som minst två gånger om året skall undersöka densamma beträffande förekomst av smittfarlig tuberkulos. Djur, som vid dylik undersökning finnes behäftat med sådan tuberkulos, skall genast nedslaktas. Besättning, där högst halva antalet djur reagerat, skall vidare, oavsett om nedslaktning äger rum eller ej, minst en gång om året av veterinär undersökas med tuberkulin, intill dess vid undersökningar, företagna under tre på varandra följande kalenderår och med minst sex månaders mellanrum, ej något av djuren reagerat. Under denna tid skall ladugården minst en gång årligen på djurinnehavarens bekostnad rengöras för smitta. Ladugård, vars hela besättning nedslaktas, skall jämväl smittrenas. I smittrenad ladugård få allenast reaktionsfria djur inställas. Djur, som reagerat vid tuberkulinundersökning eller hos vilket tuberkulos eljest påvisats eller misstänkes, skall försees med särskilt märke. Sälunda märkt djur får ej avyttras som livdjur eller utsläppas på gemensamhetsbete eller inställas i annan tillhörig ladugård. För djur, som nedslaktas enligt dessa bestämmelser, skall utgå ersättning av statsmedel med skillnaden mellan dju-

rets liv- och slaktvärde, dock högst med 100 kronor. Har länsstyrelsen meddelat anstånd med nedslaktning av visst djur, skall ersättning utbetalas allenast om djuret slaktas inom sex månader efter anståndets meddelande. Kostnad för undersökningar, varom i det föregående talats, skall helt bestridas av statsmedel. Ytterligare kostnadsfri tuberkulinundersökning hava sakkunniga däremot ansett icke böra erhållas med mindre länsstyrelsen finner sådan undersökning särskilt påkallad. Såsom skäl härför hava sakkunniga anfört, att sakkunniga principiellt vore av den åsikten, att fria tuberkulinundersökningar inom ifrågasvarande område ej borde medgivas utan att misstanke om sjukdomen föreläge. De stora ekonomiska uppostringar, som statsmakterna enligt sakkunnigas förslag måste göra för utrotandet av tuberkulos inom området, gjorde det också till en tvingande nödvändighet att bespara statsverket kostnaden för tuberkulinundersökning i ladugårdar, som kunde antagas vara oberörda av sjukdomen. Enligt sakkunnigas beräkningar (sid. 62) skulle inom området finnas följande antal tuberkulösa djur, nämligen: i Norrbottens län 1,600, i Västerbottens län 1,000, i Jämtlands län 1,000, i Västernorrlands län 6,000 och i Gotlands län 1,000. Utgående från en ersättning av 80 kronor för djur och ett sammanlagt antal av 10,000 djur hava sakkunniga beräknat statsverkets kostnader för ersättning till djurägare för nedslaktade djur till 800,000 kronor eller, fördelade på tio år, 80,000 kronor om året. Det belopp, som enligt sakkunnigas förslag komme att av statsmedel utgå för undersökningar och tjänsteresor av veterinär, har av sakkunniga beräknats till 20,000 kronor årligen.

Slutligen hava sakkunniga framlagt förslag angående ändrade grunder för ersättning till veterinär för tuberkulinundersökningar och vissa andra med tuberkulosbekämpandet sammanhängande förrättningar (sid. 78—80 och 96—97). Under förmälan att sakkunniga vid prövning av frågan om gottgörelse till veterinär, som utfört tuberkulosförrättning, utgått från, att förrättning av detta slag ej borde uppfattas som ett tjänsteåliggande, för vilket ersättning delvis utginge i form av lön, hava sakkunniga förklarat sig anse det principiellt riktigt, att ersättningen bestämdes så att den helt motsvarade arbetsprestationen. För undersökning med tuberkulin föreslås skola utgå ersättning av statsmedel dels med 30 öre för varje undersökt djur dels ock med ett grundarvode av 20 kronor för varje fullständigt undersökt besättning. Nuvarande gradering av ersättningsbeloppet efter antalet undersökta djur hava sakkunniga ansett betydelselös och böra för vinnande av enhetlighet utgå. Påbörjas emellertid å samma dag undersökning inom mera än en besättning, skall enligt sakkunnigas förslag utgå ett grundarvode av allenast 10 kronor för den andra besättningen och 5 kronor för varje därefter följande. Ersättning av statsmedel skall utgå för högst 100 å samma dag undersökta djur, och grundarvode skall utgå för högst 7

å samma dag undersökta besättningar. Vid undersökning inom samma besättning av mer än 100 djur skall veterinären för det överskjutande antalet äga uppbära ersättning av rekvirenten med 30 öre för djur. Vill veterinären uppdelat undersökningen inom besättning av sådan storlek på två förrättningar, skall han dessutom äga av rekvirenten åtnjuta ett grundarvode av 20 kronor. För sådan klinisk-bakteriologisk undersökning, som, enligt vad tidigare nämnts, i vissa fall skall enligt sakkunnigas förslag verkställas i samband med tuberkulinundersökning, föreslås ersättning till vederbörande veterinär med en krona för djur, dock högst för 50 under samma dag undersökta djur. Sistberörda inskränkning har motiverats av önskan att ernå trygghet för att undersökningen komme att ske med erforderlig noggrannhet. Det skall åligga veterinär att, där så kan ske, under samma förrättning tuberkulinundersöka två eller flera besättningar, dock sammanlagt högst 50 djur. För resa till och från förrättningsstället skall veterinär äga av rekvirenten erhålla ersättning med belopp motsvarande självkostnaden, dock högst det belopp, som skulle kunna utgå med tillämpning av klass II i allmänna resereglementet. I överensstämmelse med vad nu gäller föreslås, att veterinär, som på rekvisition av innehavare av nötkreatursbesättning verkställer undersökning med tuberkulin utom sitt tjänstedistrikt eller utom visst av medicinalstyrelsen bestämt område, skall, utöver den gottgörelse, vartill han eljest vore berättigad, äga betinga sig särskild ersättning av rekvirenten med skäligt belopp. — För förrättning avseende nedslaktning efter förordnande av medicinalstyrelsen eller tuberkulosstyrelse av smittfarligt tuberkulösa nötkreatur föreslås ersättning med, förutom rese- och traktamentsersättning enligt resereglementet, 7 kronor för det första djuret och 3 kronor för varje ytterligare under samma dag slaktat djur. Äger förrättningen rum å under offentlig kontroll ställd slakteriinrättning, skall ersättningen även för det första djuret utgå med allenast 3 kronor. — Räkning å förrättningskostnader, för vilka veterinär äger uppbära gottgörelse av statsmedel, skall enligt sakkunnigas förslag insändas till tuberkulosstyrelsen eller, där sådan ej finnes, medicinalstyrelsen. Det ankommer sedan på vederbörande styrelse att, efter granskning av räkningen och efter rekvisition av erforderliga medel hos statskontoret, utbetala ifrågakommande belopp.

Innan jag övergår till yttrandena över sakkunnigas betänkande, vill jag i korthet erinra om vissa från andra håll inkomna förslag och framställningar, vilka i detta sammanhang torde böra beaktas.

I gemensam skrivelse den 25 april 1924 föreslogo medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen bestämmelser angående förbud mot införande av tuberkulösa nötkreatur såsom livdjur till de sex nordligaste länen. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 5 februari 1926 funnit framställningen ej föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd, har *lantbruks-*

styrelsen med skrivelse den 28 mars 1927 inkommit med nytt förslag i ämnet. Sistnämnda förslag överensstämmer i huvudsak med det av nötkreaturstuberkulossakkunniga framlagda. De viktigaste olikheterna äro — förutom att i lantbruksstyrelsens förslag Gotlands län ej medtagits — att enligt samma förslag de sex nordligaste länen i skyddshänseende jämställas, varför sålunda allenast en spärrgräns behöver upprätthållas, samt att särskilt införseltillstånd av vederbörande länsstyrelse ej erfordras. I yttranden, som över lantbruksstyrelsens förslag avgivits av medicinalstyrelsen, länsstyrelserna och hushållningssällskapen i de sex av förslaget närmast berörda länen samt svenska veterinärläkareföreningen, har förslaget i princip tillstyrkts. Länsstyrelserna och hushållningssällskapen i Väster- och Norrlands och Västerbottens län ävensom veterinärläkareföreningen ha dock ansett att, åtminstone tillsvidare, skyddsområdet icke borde utsträckas att omfatta även Kopparbergs och Gävleborgs län.

Vidare må erinras, att *medicinalstyrelsen*, som den 30 augusti 1930 avgivit utlåtande med förslag till lag angående bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (epizootilag) och förordning med närmare föreskrifter angående dylikt bekämpande (epizootiförordning), bland sagda sjukdomar upptagit tuberkulos hos nötkreatur (stat. off. utr. 1930: 22, jmf. 1929: 18). I förslaget till epizootiförordning har medicinalstyrelsen under 118—146 §§ intagit särskilda bestämmelser angående sistnämnda sjukdom, vilka i väsentliga delar överensstämma med nötkreaturstuberkulossakkunnigas förslag. Liksom sakkunniga har medicinalstyrelsen, som utgått från att den centrala ledningen av de smittsamma sjukdomarnas bekämpande skulle anförtros medicinalstyrelsen, föreslagit, att hushållningssällskap, som tillerkändes statsbidrag för bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur, skulle tillsätta tuberkulosstyrelse med uppgift att leda allt arbete i berörda hänseende inom sällskapets verksamhetsområde och med i stort sett samma sammansättning som den, sakkunniga föreslagit (133—136 §§). Vidkommande frågan om tuberkulinundersökning på statens bekostnad avses, liksom enligt sakkunnigas förslag, prövningen av framställningar härutinnan skola tillkomma tuberkulosstyrelsen eller, där sådan ej finnes, medicinalstyrelsen, med rätt för styrelsen att, då framställning göres om första undersökning med tuberkulin, föreskriva, att, innan beslut över framställningen meddelas, ifrågavarande djur skola på djurägarens bekostnad underkastas klinisk-bakteriologisk undersökning med avseende å förekomst av smittfarlig tuberkulos (124 §). Beträffande kontrollundersökning och partiell undersökning med tuberkulin intager medicinalstyrelsens förslag i viss mån en mellanställning i förhållande till gällande bestämmelser och sakkunnigas förslag. Medicinalstyrelsen föreslår sålunda den inskränkningen i rätten till kontrollundersökning, utöver vad sakkunnigas förslag i detta hänseende innehåller, att om vid två på varandra företagna totalundersökningar reaktion ej förekommit hos något djur, och ej heller vid klinisk-bakteriologisk undersökning något djur företer tecken på tuberkulos, totalundersökning med tuberkulin med bidrag av statsmedel ej får medgivas med kortare mellantid än 2 år, såvida icke tuberkulosstyrelsen (medicinalstyrelsen) för visst fall prövar skiligt medgiva sådan undersökning (125 § 2 mom.). I fråga om rätt till partiell undersökning innebär medicinalstyrelsens förslag i förhållande till sakkunnigas den inskränkningen, att dylik undersökning ej får verkställas, därest vid första undersökning inom besättningen, företagen under de sistförflutna 2 åren, eller vid två omedelbart på varandra följande kontrollundersökningar, av vilka den sista företagits inom

sist förflutna 2 år, tydlig reaktion ej förekommit hos något av de undersökta djuren (126 § 2 mom.). — Medicinalstyrelsen föreslår, att veterinär, som företager undersökning av tuberkulos hos nötkreatur, där så prövas erforderligt och ske kan, samtidigt med eller i omedelbar anslutning till tuberkulinundersökning bör utföra klinisk-bakteriologisk undersökning av djuren (128 § 3 mom.). I olikhet mot vad sakkunniga föreslagit skall vidare enligt medicinalstyrelsens förslag anmälningsskyldighet vid misstanke om smittfarlig tuberkulos alltid föreligga (119—121 §§). Veterinär, som skäligen misstänker smittfarlig tuberkulos hos nötkreatur, skall åsätta djuret särskilt märke samt, om han misstänker förhandenvaron av juver- eller livmodertuberkulos, därjämte taga prov för omedelbart insändande till undersökningsanstalt (120 §). Nötkreatur, som försetts med sådant märke, får ej avyttras annat än för omedelbar nedslaktning och skall hållas betryggande isolerat från den övriga besättningen; mjölk eller produkt därav från dylikt djur får ej användas till människoföda och ej heller, annat än efter kokning, till föda åt djur; djur, behäftat med juver- eller livmodertuberkulos skall nedslaktas snarast möjligt efter det diagnosen fastställts (129 § 1 och 2 mom.). Inom besättning, ansluten till av hushållningssällskap organiserat bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur, skall jämväl nötkreatur, behäftat med tuberkulos i annan smittfarlig form än juver- eller livmodertuberkulos, nedslaktas (136 § 2 mom.). För djur, som nedslaktas enligt nu nämnda bestämmelser, skall utgå ersättning med hälften av värdet, beräknat efter slaktvikten och det pris för kilogram, som medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen årligen gemensamt fastställa (130 § 3 mom.). Kostnad för transport, nedslaktning och vägning samt oskadliggörande av till människoföda otjänliga delar av djuret skola bestridas av ägaren (129 § 3 mom.). I ladugård, inom vilken smittfarlig form av tuberkulos inträffat, skall verkställas smittrening (129 § 4 mom.). — Medicinalstyrelsen föreslår ytterligare, att till ägare av mindre nötkreatursbesättning, som under minst två år med framgång bekämpat tuberkulos hos nötkreatur inom besättningen, skall kunna utgå understöd av statsmedel enligt de föreskrifter, Kungl. Maj:t meddelar (132 §). — Slutligen framlägger medicinalstyrelsen förslag till särskilda åtgärder till hindrande och bekämpande av nötkreaturstuberkulosen inom Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län. Medicinalstyrelsen föreslår i sådant hänseende bestämmelser angående förbud mot införsel till sagda län av tuberkulösa nötkreatur, i stort sett överensstämmande med sakkunnigas förslag i samma syfte (138—140 §§). De väsentligaste olikheterna äro, att enligt medicinalstyrelsens förslag införsel får äga rum allenast över särskilda kontrollstationer samt införseltillstånd från vederbörande länsstyrelse icke erfordras. För nötkreaturstuberkulosens utrotande inom oförmälda län föreslår medicinalstyrelsen i huvudsak samma åtgärder som de av sakkunniga beträffande såväl dessa län som Gotland i sådant syfte föreslagna (141—146 §§). Bland avvikelser från sakkunnigas förslag må nämnas, att enligt medicinalstyrelsens förslag en nötkreatursbesättning icke med nödvändighet måste i sin helhet nedslaktas, därest vid tuberkulinundersökning inom besättningen mer än halva antalet djur reagerar. I stället skall besättningen för sådant fall kunna ställas under kontroll för undersökning beträffande förekomst av tuberkulos i smittfarlig form (144 §). Vidare innehåller medicinalstyrelsens förslag vissa från sakkunnigas avvikande föreskrifter angående ersättning av statsmedel för nedslaktade djur, av vilka må framhållas, dels att ersättning föreslås skola utgå med hälften av slaktat djurs köttvärde utan någon maximering av ersättningsbeloppet, dels ock att ersättning ej erhålles för ned-

slaktat reagerande djur, som ej är behäftat med tuberkulos i smittfarlig form, därest besättningen innehåller fler än 25 djur över ett års ålder. För djur under ett års ålder utgår ej ersättning (146 §).

Över medicinalstyrelsens förslag hava utlåtanden avgivits av i stort sett samma som dem, vilka yttrat sig över nötkreaturstuberkulossakkunnigas betänkande. Utlåtandena äro, såvitt angår här förevarande spörsmål, till sitt innehåll väsentligen överensstämmande med yttrandena över betänkandet och inskränka sig i åtskilliga fall till en hänvisning till dessa. En redogörelse för sistberörda yttranden torde sålunda vara tillfyllest för att erhålla en överblick över vederbörande myndigheters och sammanslutningars ställning jämväl till medicinalstyrelsens förslag.

Yttrandena över nötkreaturstuberkulossakkunnigas betänkande gå i allmänhet huvudsakligen i tillstyrkande riktning. Allvarligare erinringar mot vad sakkunniga föreslagit hava emellertid framförts av lantbruksstyrelsen, som funnit förslagen tarva en grundlig omarbetning. Medicinalstyrelsen har uttalat, att styrelsen visserligen helst sett, att alla statliga åtgärder mot samtliga smittsamma kreaturssjukdomar sammanförts i en gemensam epizootiförordning, men att styrelsen vore beredd släppa kravet på gemensamhetslagstiftning, om utsikter därigenom funnes till tidigare utfärdande av bestämmelser angående tuberkulosen, som dock intoge en särställning bland epizootierna. Statskontoret har anfört, att, ehuru de föreslagna åtgärderna komme att draga stora kostnader, denna omständighet ej borde stå hindrande i vägen för åtgärdernas genomförande, om därigenom kunde vinnas så betydande fördelar, som sakkunniga ansett. Statskontoret har dock ifrågasatt, huruvida åtgärderna borde vidtagas under nuvarande statsfinansiella förhållanden. Av hushållningssällskapen har flertalet i det väsentliga tillstyrkt sakkunnigas förslag. Förvaltningsutskottet i Göteborgs och Bohus läns samt Älvsborgs läns norra hushållningssällskap hava dock, med hänsyn till ovissheten angående de ekonomiska följderna för hushållningssällskapen av förslagets genomförande, ställt sig avvisande. I vissa andra yttranden från hushållningssällskapen har framhållits, att det skulle möta svårigheter för vederbörande sällskap att, åtminstone i högre grad, åtaga sig nya kostsamma arbetsuppgifter utan motsvarande bidrag från statsverket. Länsstyrelserna hava allmänt intagit samma ståndpunkt som vederbörande hushållningssällskap. Sveriges allmänna lantbrukssällskap har uttalat såsom sin uppfattning, att bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen borde stimuleras genom att den tuberkelfria mjölken betalades med ett högre pris än annan samt genom att statliga och andra allmänna inrättningar vid inköp av mjölk lämnade företräde åt sådan från tuberkelfria djur. Denna uppfattning har vunnit avslutning även från andra håll. De i ärendet hörda försäkringsbolagen slutligen hava framhållit, att, därest sakkunnigas förslag genomfördes, försäkring av nötkreatur mot tuberkulos syntes möjlig att bringa till stånd och vore att anse som en lämplig komplettering av de föreslagna åtgärderna.

Vidkommande härefter de särskilda förslag, sakkunniga framlagt, torde, vad först angår förslaget om medicinalstyrelsen såsom centralt organ för nötkreaturstuberkulosens bekämpande, vilket förslag redan blivit förverkligat genom statsmakternas nästföregående år fattade beslut, här allenast böra nämnas, att såväl statskontoret som allmänna civilförvaltningens lönenämnd motsatt sig, att tuberkulosavdelningen inom medicinalstyrelsen uppfördes å ordinarie stat.

Beträffande förslaget om inrättande av särskilda tuberkulosstyrelser inom hushållningssällskapen har detsamma avstyrkts av lantbruksstyrelsen, som framhållit, att dess genomförande skulle leda till oenhetlighet i arbetet för tuberkulosens bekämpande. Ytterligare har lantbruksstyrelsen mot sagda förslag anfört, att de ledande veterinärerna ej alltid i förhållande till djurägare och övriga veterinärer intoge den självständiga ställning, som vore en oundgänglig förutsättning för ett objektivt avgörande av de talrika ärenden av ekonomisk och annan innebörd, som förekomme inom tuberkulosverksamheten. Ej heller syntes det lantbruksstyrelsen lämpligt, att handhavandet av statsmedel till så betydande belopp, som här komme i fråga, anförtroddes organ av de föreslagna tuberkulosstyrelsernas karaktär. Lantbruksstyrelsen har också ifrågasatt, huruvida det ur teknisk synpunkt skulle bliva möjligt för tuberkulosstyrelserna att avgöra frågor om undersökning med tuberkulin på statens bekostnad, då härför fordrades uppgifter ur handlingar, som förvarades hos den centrala myndigheten för tuberkulosarbetet. — I övriga yttranden däremot har, med undantag för hushållningssällskapet i Malmöhus län, förevarande förslag tillstyrkts, därvid emellertid från hushållningssällskapens sida i ett flertal fall uttalats, att kostnaderna för tuberkulosstyrelserna borde gäldas helt av statsmedel eller att i varje fall större statsbidrag borde utgå än sakkunniga syntes hava förutsatt. Statskontoret har framhållit, att inrättandet av tuberkulosstyrelse ej borde göras beroende av vederbörande hushållningssällskaps beslut, utan att varje sällskap borde hava skyldighet vidtaga dylik anordning. Medicinalstyrelsen har ansett erforderligt, att tuberkulosstyrelserna ställdes under överinseende av medicinalstyrelsen, som borde tillerkännas rätt att inspektera och kontrollera deras verksamhet. — Mot den föreslagna sammansättningen av tuberkulosstyrelserna hava från vissa håll gjorts erinringar, därvid bland annat framhållits, att hushållningssällskapen borde tillerkännas större bestämmanderätt i sådant hänseende än förslaget innebure. — På av lantbruksstyrelsen till hushållningssällskapen framställd förfrågan, huruvida de, om sakkunnigas förslag vunne statsmakternas bifall, komme att inrätta tuberkulosstyrelser, hava hushållningssällskapen i Jönköpings och Malmöhus län uttalat sig i nekande riktning, hushållningssällskapet i Göteborgs och Bohus län ej alls yttrat sig, hushållningssällskapen i Stockholms och norra Älvsborgs län förklarar inrättande av tuberkulosstyrelse vara beroende på det statsbidrag, som kunde erhållas, och hushållningssällskapet i Värm-

lands län avböjt att besvara frågan i brist på närmare utredning angående kostnaderna för sällskapet och djurägarna av förslagets genomförande. Vad angår övriga av frågan berörda hushållningssällskap synes, såvitt av yttrandena framgår, inrättande av tuberkulosstyrelser för deras verksamhetsområden kunna påräknas.

Gentemot sakkunnigas förslag angående tuberkulinundersökning på statens bekostnad har medicinalstyrelsen anfört, att, om ej kostnadsskäl lade hinder i vägen, rätt till dylik undersökning borde medgivas jämväl djurägarna inom de fyra nordligaste länen och Gotlands län i samma utsträckning som i övriga delar av landet. En sådan utvidgning av de föreslagna bestämmelsernas tillämpningsområde har förordats även av veterinärhögskolans lärarkollegium samt av hushållningssällskapen i Västernorrlands och Gotlands län. — Lantbruksstyrelsen har framfört ett flertal erinringar mot sakkunnigas förslag. Sålunda har lantbruksstyrelsen ansett den föreslagna bestämmelsen att, innan första undersökning med tuberkulin beviljades, krav skulle kunna uppställas på klinisk-bakteriologisk undersökning av besättningen på djurägarens bekostnad, mindre lämplig såsom ägnad att motverka anslutning till nötkreaturstuberkulosens bekämpande enligt Bangska metoden. Beträffande stadgandet att undersökta djur, som visades behäftade med tuberkulos i smittfarlig form, skulle mot ersättning av statsmedel nedslaktas inom 30 dagar, har lantbruksstyrelsen föreslagit, att, om djurägaren avstode från statsersättning, uppskov med nedslaktningen under någon längre tid, exempelvis 6 månader, måtte kunna beviljas honom. Vidare har lantbruksstyrelsen anfört, att, om djur slaktades på grund av felaktig diagnos, djurägaren borde erhålla ersättning av statsmedel med högre belopp än som eljest kunde utgå. — Styrelsen för veterinärhögskolan och högskolans lärarkollegium hava ansett, att föreskriften angående nedslaktning av djur, behäftat med tuberkulos i smittfarlig form, borde kompletteras med förbud att, intill dess säker diagnos å misstänkt djur vunnits, använda mjölk från ifrågasvarande djur till människoföda eller, annat än efter kokning, till föda åt djur. Visade det sig, att smittfarlig form av tuberkulos ej föreläge, borde, enligt samma yttranden, djurägaren erhålla ersättning för den ekonomiska förlust, förbudet kunde hava orsakat honom. — Beträffande utanordnandet av statsersättning för nedslaktade djur har statskontoret anmärkt, att denna uppgift borde åvila ej, såsom föreslagits av sakkunniga, tuberkulosstyrelserna utan länsstyrelserna. Vad angår storleken av sagda ersättning har densamma i vissa yttranden från hushållningssällskap och länsstyrelser betecknats såsom väl ringa. Förslag hava framförts såväl om höjning av maximibeloppet vid totalkassation, 50 kronor, som om höjning av det för övriga fall föreslagna maximibeloppet, 100 kronor.

Sakkunnigas förslag angående bidrag av statsmedel för bekämpande enligt den Ostertagska metoden av nötkreaturstuberkulos i smittfarlig form har från ett flertal hushållningssällsups sida föranlett

hemställan, att statsersättningen för klinisk-bakteriologisk undersökning måtte höjas till 1 krona 50 öre för djur. Mot förslaget, i vad det avser ersättning av statsmedel för nedslaktade djur, hava riktats samma anmärkningar som de, vilka framförts mot de föreslagna bestämmelserna om dylik ersättning för smittfarliga djur, nedslaktade efter tuberkulinundersökning.

Vad angår tuberkulosens bekämpande inom mindre ladugårdsbesättningar har medicinalstyrelsen anfört, att, om kostnadsfrågan ej lade hinder i vägen, statsunderstöd borde utdelas även inom de fyra nordligaste länen och Gotlands län. I samma riktning hava veterinärhögskolans styrelse och lärarkollegium uttalat sig. Lantbruksstyrelsen har ansett mindre lämpligt, att, på sätt sakkunniga föreslagit, understöd skulle kunna erhållas först sedan tuberkulosarbetet pågått under minst 2 år.

Förslaget angående åtgärder till bekämpande av tuberkulos i juvret och könsorganen har i huvudsak ej föranlett andra erinringar än i tillämpliga delar dem, vilka, på sätt tidigare anförts, riktats mot de av sakkunniga beträffande övriga former av smittfarlig tuberkulos föreslagna bestämmelserna. Hushållningssällskapet i Örebro län har härutöver föreslagit stadgande av innehåll, att uttagande och undersökning av prov från misstänkta djur skulle bekostas av statsmedel. Medicinalstyrelsen och styrelsen för veterinärhögskolan hava ansett, att prov borde få undersökas å veterinärbakteriologisk anstalt, som godkänts av medicinalstyrelsen, och ej allenast, såsom sakkunniga föreslagit, å dylik av Kungl. Maj:t godkänd anstalt.

Beträffande förslaget om kontroll över införseln av nötkreatur till de sex nordligaste länen och Gotland har lantbruksstyrelsen uttalat, att, då någon transport av livdjur från Kopparbergs och Gävleborgs län norrut icke visats försiggå i nämnvärd omfattning, vägande skäl för upprätthållande av två spärrgränser ej föreläge. Emellertid har lantbruksstyrelsen förklarat sig ej vilja motsätta sig sakkunnigas förslag härutinnan, under förutsättning att dess genomförande ej ledde till förfång för det lojala kreatursutbytet. Den övre spärrgränsen borde dock enligt styrelsens mening i olikhet mot vad sakkunniga föreslagit utgöras av Jämtlands och Västerbottens läns gränser mot Kopparbergs, Gävleborgs och Västernorrlands län. Lantbruksstyrelsen har vidare ansett det föreslagna licensförfarandet onödigt omständligt. Enligt styrelsens uppfattning borde tillstånd av länsstyrelsen ej erfordras utan vore det tillräckligt med bestämmelser angående märkning av djuren och krav på intyg från veterinär om reaktionsfrihet. Ytterligare har lantbruksstyrelsen vänt sig mot förslaget att den, som införde djur, avsett för slakt, skulle hava vissa skyldigheter i fråga om handhavandet av djuret efter införseln, därvid styrelsen såsom sin åsikt uttalat, att berörda skyldigheter i stället borde åvila den slutliga mottagaren av djuret. — Hushållningssällskapet och länsstyrelsen i Gotlands län hava funnit önskvärt, att all införsel till detta

län av nötkreatur underkastades kontroll, oavsett således huruvida införseln skedde från län, belägna inom eller utom de skyddade områdena, varjämte de förklarar sig anse, att såsom villkor för införsel till Gotlands län av livdjur borde gälla, att djuret komme från helt reaktionsfri besättning. — Järnvägsstyrelsen har beträffande bestämmelsen, att vid inlastning i järnvägsvagn livdjuren skulle uppställas väl avskilda från andra nötkreatur, anført, att järnvägsvagnarna ej vore så inredda, att de medgäve ett dylikt förfaringssätt. Bestämmelsen komme därför att föranleda, att livdjuren icke kunde placeras i samma vagn som andra djur, vilket komme att medföra en väsentlig fraktfördyring. — Veterinärhögskolans styrelse och lärarkollegium hava föreslagit, att bestämmelsen att slaktdjur ej finge utsläppas å gemensamhetsbete eller intagas i annan än ägarens ladugård måtte kompletteras med ett stadgande, att sådant djur om möjligt skulle hållas avskilt från djur, som ej vore avsett till slakt. — Slutligen må i detta sammanhang nämnas, att länsveterinärerna i Västernorrlands län i utlåtanden till länsstyrelsen framhållit, att det av sakkunniga beräknade antalet tuberkulösa nötkreatur inom länet väsentligen överstege det verkliga. Länsveterinären i Norrbottens län har för sistnämnda läns vidkommande gjort ett likartat uttalande.

Sakkunnigas förslag till nötkreaturstuberkulosens utrotande inom de fyra nordligaste länen och Gotlands län har av lantbruksstyrelsen helt avstyrkts. Lantbruksstyrelsen har funnit, att berörda förslag innebure ett betänkligt åsidosättande av de särskilda djurägarnas berättigade intressen samt att dess genomförande i sådana fall, då nedslaktning av hel besättning eller väsentlig del därav ifrågakomme, medförde de mest allvarliga ekonomiska konsekvenser. Lantbruksstyrelsen har också uttalat, att enligt dess förmenande tvångsätgärder icke erfordrades utan att frågan kunde lösas på frivillighetens väg med understöd från statsmakternas sida. — I övriga yttranden däremot har förevarande förslag — fränsett de invändningar, vilka, på sätt tidigare nämnts, riktats mot bestämmelsen att de av förslaget berörda länen ej skulle komma i åtnjutande av tuberkulinundersökning på statens bekostnad i samma utsträckning som övriga län — väsentligen ej föranlett annan erinran, än att begränsningen av statsersättningen för nedslaktat kreatur till 100 kronor vore alltför snäv.

Vidkommande slutligen förslaget angående ändrade bestämmelser om ersättning till veterinär för tuberkulinundersökningar och vissa andra tuberkulosförrättningar har lantbruksstyrelsen ansett det kunna ifrågasättas, om de föreslagna bestämmelserna vore lyckligt avvägda med hänsyn till dels veterinärernas anspråk på skälig ersättning för utfört arbete dels ock djurägarnas ekonomiska intressen. Lantbruksstyrelsen har funnit olämpligt, att, på sätt föreslagits, samma grundarvode skulle utgå vid tuberkulinundersökning vare sig termometoden eller intrakutanmetoden därvid anlätades. Då termometoden hade vissa förtjänster framför

intrakutanmetoden men också vore mera besvärlig och tidsödande än denna, borde vid användande av förstnämnda metod enligt styrelsens mening utgå högre ersättning än då intrakutanmetoden anlätades. Styrelsen har vidare framställt erinringar mot bestämmelsen, att arvode skulle utgå endast vid fullständig undersökning av besättning, samt mot stadgandet att, om antalet djur i en besättning överstege 100, djurägaren skulle vara skyldig gälda ersättning för undersökning av det överskjutande antalet. Beträffande föreskrifterna i fråga om klinisk-bakteriologisk undersökning har styrelsen anmärkt, att desamma borde avse allenast klinisk undersökning och därmed sammanhängande åtgärder i ladugården, eftersom den bakteriologiska delen av undersökningen, vilken förrättades å laboratorium, i många fall verkställdes av annan veterinär än den, som utfört den kliniska undersökningen. De av sakkunniga föreslagna ändringarna i gällande bestämmelser angående veterinärs resor till och från förrättningsstället har styrelsen funnit omotiverade och för djurägaren ogynnsamma. — Jämväl statskontoret har avstyrkt de av sakkunniga föreslagna grunderna för ersättning vid tuberkulinundersökning. Statskontoret har ansett, att i stället för grundarvode borde, liksom enligt gällande bestämmelser, vid tuberkulinundersökning utgå traktamentsersättning enligt allmänna resereglementet, samt förordat, att de föreslagna bestämmelserna angående ersättning för klinisk-bakteriologisk undersökning omarbetades i anslutning härtill. Därjämte har statskontoret avstyrkt förslaget, att likviderandet av veterinärernas ersättningsräkningar skulle anförtros tuberkulosstyrelserna. Tuberkulosstyrelsernas befattning med nämnda räkningar borde enligt statskontorets mening inskränkas till en saklig granskning av desamma, varefter räkningarna borde översändas till vederbörande länsstyrelse, som hade att underkasta dem kameral granskning och verkställa utbetalningen. I län, där tuberkulosstyrelse ej finnes, kunde uppdragas åt länsveterinären att ombesörja den sakliga granskningen och räkningarnas översändande till länsstyrelsen.

Utöver de förslag till bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur, vilka framlagts i oförmälda betänkande, hava nötkreaturstuberkulossakkunniga med skrivelse den 25 augusti 1931 inkommit med ytterligare ett förslag i samma syfte, innefattande *åtgärder till hindrande av smittospridning genom handel med tuberkulösa livdjur*. Ett förslag av likartad natur har tidigare varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. I gemensam skrivelse den 26 oktober 1922 föreslogo nämligen medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen vissa bestämmelser till förebyggande av försäljning å auktion av smittfarligt tuberkulösa nötkreatur. Enligt detta förslag skulle för avyttring av nötkreatur, tillhörande besättning om mer än 10 djur, fordras, att djuren kliniskt undersökts av veterinär före auktionen. De djur, som därvid funnos behäftade med tuberkulos i smittfarlig form, skulle förses med slaktmärke och ej få försäljas för annat ändamål än slakt. Tillika föreslogs, att beteckningen reaktionsfritt be-

träffande utbudet nötkreatur skulle få användas allenast av djurägare, som under minst 2 år underhållit åtgärder till tuberkulosens förekommande och hämmande och senast 60 dagar före auktionen underkastat besättningen undersökning med tuberkulin, därvid reaktionsprocenten ej överstigit 10. I yttranden, som över ämbetsverkens ifrågavarande förslag afgavs av bland andra länsstyrelserna och hushållningssällskapen, ställde man sig i allmänhet betänksam mot de föreslagna bestämmelserna. Genom beslut den 5 februari 1926 lämnade Kungl. Maj:t förslaget utan vidare åtgärd.

I förenämnda skrivelse den 25 augusti 1931 hava nötkreaturstuberkulossakkunniga anfört, att otvetydiga bevis lämnats för att kreaturssjukdomar och särskilt tuberkulos i stor utsträckning spritts genom handeln. Sett mot bakgrunden av de stora uppostringar, som från statens sida gjordes för kreatursfarsoternas bekämpande, föreläge här ur det allmännas synpunkt ett missförhållande, som ej borde tolereras. Enligt sakkunnigas beräkningar försåldes å auktion årligen minst 50,000 nötkreatur. Vidare kunde beräknas, att varje år avyttrades å landsortsmarknader omkring 20,000 och å de större städernas marknader ungefär 6,000 djur. Slutligen ägde utbyte av djur rum under hand i en omfattning, som, ehuru den undandrog sig exakt bedömande, utan tvivel vore högst avsevärd. Ett totalt förhindrande av nötkreaturstuberkulosens spridning via handelsvägarna vore enligt sakkunnigas mening ej möjligt att uppnå, när alla tuberkulöst infekterade djur ej kunde undandragas livdjurshandeln. Ett förbud mot försäljning av tuberkulösa djur måste begränsas till sådana djur, som vore smittförande. Dylika djur hörde ej hemma å livdjursmarknaden. Vile säljaren trygga sig mot efterräkningar för överträdelse av förbudet, hade han möjligheter därtill, då sakkunskapen kunde lämna honom önskade upplysningar om djurens hälsotillstånd. För djur, som före försäljningen blivit på betryggande sätt undersökt, kunde säljaren ej göras ansvarig. Sakkunniga hava i överensstämmelse härmed föreslagit, att förbud måtte utfärdas mot att nötkreatur, som vore behäftat med tuberkulos i smittfarlig form, vare sig å auktion eller eljest försåldes annat än till slakt. Om nötkreatur försålts under förklaring från säljarens sida, att det skulle nedslaktas, skulle köparen vara ansvarig för att djuret nedslaktades inom 30 dagar, räknat från tiden för övertagandet. Vidare hava sakkunniga föreslagit, att beteckningen reaktionsfritt för tuberkulin eller kliniskt undersökt skulle få användas allenast efter särskilt tillstånd, meddelat i den ordning, medicinalstyrelsen bestämde. Sakkunniga hava härutinnan anfört, att för användande av beteckningen reaktionsfritt borde fordras, dels att djuret självt vore reaktionsfritt och att den undersökning, vid vilken reaktionsfriheten konstaterats, ej låge längre tillbaka i tiden än sex månader, dels ock att djuret vid tidpunkten för undersökningen samt hela tiden därefter tillhört besättning, som i sin helhet kunde betecknas som reaktionsfri. Beträffande betecknin-

gen kliniskt undersökt hava sakkunniga framhållit, att densamma vunnit burskap inom handeln såsom angivande frihet från smittfarlig tuberkulos. Beteckningen borde enligt sakkunnigas mening förbehållas nötkreatur, tillhöriga djurägare, som vore ansluten till och under viss tid, minst ett år, varit medlem av någon statsunderstödd organisation för bekämpande av den smittfarliga tuberkulosen. Förseelse mot de föreslagna bestämmelserna borde medföra bötespåföljd. Om djur sålts under någon av de nyss angivna beteckningarna och säljaren varit berättigad att använda beteckningen i fråga, borde han dock vara fri från ansvar.

Över förevarande förslag hava avgivits yttranden av medicinalstyrelsen samt, efter hushållningssällskapens hörande, av lantbruksstyrelsen.

Medicinalstyrelsen har ansett, att ett trängande behov av bestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag förelåge. Beträffande stadgandet om förbud mot försäljning av smittfarliga djur har medicinalstyrelsen framhållit, att detsamma i praktiken komme att medföra, att varje nötkreatur, som skulle säljas som livdjur, före försäljningen måste undersökas av veterinär. Skulle detta stadgande, som självfallet vore önskvärt ur veterinärhygienisk synpunkt, anses alltför betungande för djurägaren, kunde det utbytas mot en bestämmelse, som hindrade försäljning av livdjur, vilka skäligen kunde misstänkas eller av veterinär förklarats vara behäftade med tuberkulos i smittfarlig form. Den föreslagna bestämmelsen angående försäljning av slaktdjur borde enligt medicinalstyrelsens mening kompletteras med föreskrift angående skyldighet för köparen att till säljaren avgiva skriftlig förbindelse att låta nedslakta djuret inom 30 dagar. Vidare påkallades en bestämmelse därom, att sålt slaktdjur under tiden före dess nedslaktning icke finge förvaras tillsammans med livdjur eller i stall, avsett för dylika djur. Medicinalstyrelsen tillstyrkte också, att nötkreatur, som vid undersökning av veterinär funnes lida av tuberkulos i smittfarlig form, försåges med slaktmärke.

Lantbruksstyrelsen har, ehuru styrelsen funnit lagstiftningsåtgärder till förebyggande, såvitt möjligt, av tuberkulosens spridning genom kreaturshandeln starkt av behovet påkallade, likväl avstyrkt sakkunnigas förslag. Enligt lantbruksstyrelsens mening skulle förslagets genomförande lägga en alltför stark hämsko på försäljningen av nötkreatur under hand och belasta denna försäljning med alltför höga kostnader. Vid dylik försäljning kunde vidare, enligt vad lantbruksstyrelsen framhåller, köparnas intressen redan nu genom lagen om köp och byte av lös egendom anses skäligen tillgodosedda. Annorlunda förhölle det sig vid försäljning å auktion. Då kreaturen där såldes i befintligt skick, hade köparen ej någon möjlighet att få köpet hävt eller ersättning för skada, om det skulle visa sig, att djuren vore behäftade med smittfarlig tuberkulos. Lagstiftningsåtgärder mot spridande av tuberkulosmitta vid försäljning av nötkreatur borde därför främst inriktas på att

reglera försäljningen å auktion. Kostnaden för varje djur vid undersökning av ett större antal djur för försäljning å auktion torde ej tillnärmelsevis bliva lika betungande för säljaren som undersökning av ett eller ett fåtal djur vid försäljning under hand. Ej heller vid försäljning å auktion borde dock straffansvar, på sätt sakkunniga föreslagit, drabba säljare, som vore i god tro. — Vidkommande förslaget i vad det angår försäljning av djur, avsedda för slakt, har lantbruksstyrelsen anfört, att detsamma knappast kunde genomföras med mindre föreskrevs, att dylika djur skulle förses med slaktmärke, varjämte fordrades antingen att säljaren i två vittnens närvaro förklarade, att djuret såldes för slakt, eller ock att köparen avgåve skriftlig förklaring i sådant hänseende.

Av hushållningssällskapen hava allenast Kalmar läns södra samt Kopparbergs, Gävleborgs och Västerbottens läns hushållningssällskap tillstyrkt förslaget i huvudsakligen oförändrat skick. Övriga hushållningssällskap synas visserligen eniga om att behov av lagstiftning i förevarande hänseenden föreligger. Gentemot de av sakkunniga föreslagna bestämmelserna hava emellertid framkommit åtskilliga erinringar. Södra Älvsborgs och Västmanlands läns hushållningssällskap hava avstyrkt förslaget under åberopande särskilt av de kostnader och svårigheter, som dess genomförande komme att orsaka djurägarna. Från flera håll hava vidare uttalats betänkligheter mot att för närvarande vidtoges kraftåtgärder av den art, förslaget åsyftade, och farhågor beträffande möjligheterna för den praktiska tillämpningen av förslaget. En del hushållningssällskap hava ansett, att bestämmelser av ifrågavarande natur borde genomföras först i samband med sakkunnigas i 1930 års betänkande framlagda förslag till åtgärder för utvidgat bekämpande av nötkreaturstuberkulosen. Många hava funnit det otillfredsställande, att en säljare skulle drabbas av ansvar, oavsett huruvida han vetat om, att försålt djur varit behäftat med tuberkulos i smittfarlig form. I en del yttranden har föreslagits, att för sådant fall, där säljaren vore i god tro, i stället för ansvarspåföljd borde stadgas återgång av köpet. Ett hushållningssällskap har hemställt, att förbudet mot försäljning av smittfarliga djur måtte utbytas mot föreskrift angående skyldighet för säljaren att, då fråga vore om försäljning såsom livdjur, alltid angiva huruvida djuret vore av beskaffenhet att få betecknas som reaktionsfritt eller kliniskt undersökt eller huruvida djuret ej vore undersökt.

Ytterligare ett flertal framställningar och förslag angående bekämpandet av tuberkulosen bland nötkreaturen äro beroende på Kungl. Maj:ts prövning. Sålunda har *Flundrebygdens lantmannaklubb* i skrivelse den 3 januari 1931 hemställt om vissa åtgärder i angivet syfte. I skrivelse den 26 september 1933 hava *hushållningssällskapens ombud* hemställt, att Kungl. Maj:t måtte, i huvudsaklig överensstämmelse med de av nötkreaturstuberkulossakkunniga i 1930 års betänkande framlagda

förslagen, avlåta proposition till riksdagen i ämnet. *Medicinalstyrelsen* har i skrivelse den 4 november 1933 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte såsom ett led i strävandena för bekämpande av tuberkulosen bland nötkreaturen vidtaga åtgärder för genomförande av reglering av mjölkpriset i syfte att bereda innehavare av i tuberkuloshänseende under kontroll ställd kreatursbesättning ett tilläggspris för mjölk, som levereras till mejeri. Slutligen hava *Kopparbergs* och *Gävleborgs läns hushållningssällskap* i skrivelse den 14 december 1933 hemställt, att, därest nötkreaturstuberkulossakkunnigas förslag icke komme att i dess helhet föreläggas 1934 års riksdag, erforderliga åtgärder måtte vidtagas för genomförande av förslaget till hindrande av tuberkulösa djurs införande till *Kopparbergs* och *Gävleborgs* län. *Medicinalstyrelsen*, som till Kungl. Maj:t ingivit sistnämnda skrivelse, har tillstyrkt ifrågavarande hemställan. I skrivelse den 27 januari 1934 har *Dalarnas lantbruksklubb* förklarat sig instämma i densamma.

Departements-
chefen.

Omfattningen av tuberkulosens härjningar bland nötkreaturen i landet torde icke med visshet kunna fastställas. Att sjukdomen nått en betydande utbredning och årligen tillskyndar djurägarna stora förluster torde emellertid vara ställt utom varje tvivel. De åtgärder, som från statens sida vidtagits till sjukdomens förekommande och hämmande, hava huvudsakligen gått ut på dels att genom kostnadsfria tuberkulinundersökningar uppmuntra skapandet av reaktionsfria kreatursbesättningar enligt Bangska metoden, dels ock att genom understöd åt hushållningssällskap, vilka ordnat tuberkulosbekämpande enligt Ostertags metod, främja intresset för de smittfarliga djurens undanskaffande. Ehuru nämnda åtgärder bidragit till en alltjämt ökad anslutning från djurägarnas sida till kampen mot nötkreaturstuberkulosen, lämna förhållandena fortfarande åtskilligt övrigt att önska. De av nötkreaturstuberkulossakkunniga framlagda förslagen åsyfta väsentligen ett utbyggande av nuvarande anordningar genom ökade statsbidrag. Ifrågasätts kan emellertid, om icke med andra medel ett än bättre resultat skulle kunna ernås. Allvarligt förtjänar övervägas vad från olika håll anförts angående tuberkulosarbetets främjande genom premiering medelst pristillägg eller på annat sätt av mjölk från reaktionsfria besättningar eller besättningar, där bekämpande av smittfarlig tuberkulos äger rum. Redan nu tillämpas ett dylikt system vid vissa mejerier. Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande har jag den 1 december 1933 tillkallat sex utredningsmän för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande mejerihanteringen och mjölkproduktionen. I utredningsmännens uppdrag ingår att närmare pröva nyssberörda uppslag angående mjölkpremiering. Resultatet av utredningsmännens arbete, vilket ej kan väntas avslutat medan årets riksdag är samlad, torde få avvaka-

tas, innan slutlig ställning toges till spörsmålet, huruvida och i vilken ordning åtgärder i sistberörda syfte böra av statsmakterna vidtagas.

Den lösning, sagda spörsmål erhåller, kan naturligtvis komma att öva inflytande på övriga former av statsmakternas verksamhet för nötkreaturstuberkulosens bekämpande. Emellertid torde kunna antagas, att, även om mjölkpremierande åtgärder av omförmält slag genomföras, ett mera direkt understöd från statens sida, åtminstone första tiden, svårigen kan undvaras. Sådana förhållandena nu äro torde statens medverkan i tuberkuloskampen böra äga rum efter i huvudsak samma linjer som hittills. Vissa ändringar i gällande grunder för arbetets bedrivande synas dock under vederbörligt beaktande av nötkreaturstuberkulosakkunnigas förslag böra övervägas i syfte att uppnå ökad anslutning från djurägarnas sida och största möjliga trygghet för att de uppförringar, staten kan vilja göra för ändamålet, medföra avsett gagn. Tydligt är, att en utvidgad tuberkuloskamp med understöd av statsmedel måste föranleda motsvarande ökning av kraven på statskassan. På grund av det statsfinansiella läget torde emellertid vara nödvändigt tillse, att statsverkets kostnader icke bliva alltför betungande. Denna synpunkt måste hållas för ögonen, även där det med hänsyn till ett effektivt tuberkulosarbete skulle vara angeläget, att ytterligare bidrag av statsmedel kunde lämnas. I det följande vill jag från dessa utgångspunkter angiva vissa riktlinjer för statens fortsatta medverkan till sjukdomens bekämpande.

Om än nötkreaturstuberkulosens fullständiga utrotande uppställes såsom målet för strävandena på ifrågavarande område, torde dock, åtminstone för närvarande, ansträngningarna i främsta rummet böra inriktas på bekämpandet av sjukdomen i dess smittfarliga form. I likhet med sakkunniga håller jag för önskvärt, att de organisationer, som finnas inom landet för tuberkulosbekämpandet enligt den Ostertagska metoden, utbyggas och att nya komma till stånd. Såsom nämnts hava sådana organisationer hittills bildats inom allenast sex hushållningssällskaps områden. Statens medverkan inskränker sig här till vissa bidrag till kostnaderna för de kliniska och bakteriologiska undersökningarna. Enligt verkställda beräkningar har statsbidraget under tiden 1 juli 1929—30 juni 1932 i medeltal för år uppgått till 1 krona 28 öre för varje till bekämpandet anslutet djur eller 1 krona 13 öre för varje utförd undersökning. Bidraget lämnas till vederbörande hushållningssällskap, som tillika för varje djur uppbär viss avgift av djurägaren. Sällskapet ombesörjer likviderandet av undersökningarna och svarar för kostnaderna, i den mån de i avgifter och statsbidrag influtna medlen icke förslå. Djurägarens avgift växlar för olika hushållningssällskap. Den utgår för varje djur årligen, oberoende av antalet undersökningar, inom Uppsala län med 1 krona 50 öre, Södermanlands län med 1 krona 75 öre, Östergötlands län med 2 kronor 50 öre och Malmöhus län med 2 kronor.

Inom Kalmar läns södra hushållningssällskaps område betalar däremot djurägaren årligen 1 krona 75 öre, om två undersökningar av djuret företagas, men allenast 1 krona 25 öre, då endast en undersökning sker. I Hallands län utgå avgifterna enligt samma system som det sist omnämnda med dels 1 krona 50 öre, dels 75 öre. Antalet till tuberkulosbekämpandet enligt Ostertagska metoden anslutna djur utgjorde den 1 juli 1933 i Uppsala län 5,590, i Södermanlands län 4,515, i Östergötlands län 10,742, i Kalmar län 3,118, i Malmöhus län omkring 5,000 och i Hallands län 1,401, eller sammanlagt något över 30,000. Medeltalet av statens och djurägarens årliga utgifter för anslutet djur inom de olika länen under tiden 1 juli 1929—30 juni 1932 framgår av följande tabell:

	Uppsala län	Södermanlands län	Östergötlands län	Kalmar län	Malmöhus län	Hallands län
Statsbidrag ..... kr.	1: 53	1: 11	1: 47	0: 98	0: 96	1: 38
Avgift ..... »	1: 50	1: 75	2: 50	1: 48	2: —	0: 88
Summa »	3: 03	2: 86	3: 97	2: 46	2: 96	2: 26

Sakkunniga hava föreslagit, att statsbidraget borde fixeras till 1 krona 25 öre för djur. Enligt mitt förmenande skulle emellertid ett rättvisare resultat ernås, om statens bidrag ställdes i visst förhållande till djurägarens avgift. Lämpligt synes vara, att bidraget fastställes att utgå med enahanda belopp för år och djur som det djurägaren årligen för samma djur erlägger. En dylik anordning skulle medföra höjning av statsbidragets storlek för de läns vidkommande, där årsavgiften utgår oberoende av antalet undersökningar, samt sålunda föranleda, att sagda avgift där kunde i motsvarande grad sänkas. Detta resultat torde få anses tillfredsställande. Systemet att djurägaren erlägger en bestämd årlig avgift för varje djur utan hänsyn till huru många undersökningar djuret sedermera för vinnande av erforderlig kontroll kan finnas böra underkastas, torde nämligen vara bättre ägnat att främja tuberkulosbekämpandet än det system, enligt vilket olika avgifter utgå allt efter antalet undersökningar. Den senare anordningen torde medföra o villighet från djurägarens sida att, sedan en undersökning under året ägt rum, låta underkasta besättningen en för sjukdomens ändamålsenliga bekämpande måhända nödvändig förnyad besiktning. Statsbidraget bör, i likhet med vad för närvarande är fallet, tillställas hushållningssällskapet genom medicinalstyrelsen. Härvid bör naturligtvis kontrolleras, att hushållningssällskapet i avgifter och statsbidrag ej kommer att sammanlagt uppbära större belopp än som motsvarar dess verkliga kostnader för tuberkulosarbetet.

Villkoren för statsbidrags tillgodonjutande böra ansluta sig till de nu

gällande. Djurägaren bör till hushållningssällskapet avlämna en förbindelse, gällande för en tid av minst två år, att i vad på honom ankommer ställa sig ifrågavarande villkor till efter rättelse. Sker ej uppsägning senast ett år före utgången av förbindelsens giltighetstid, anses förlängning på ett år hava kommit till stånd. Kreatursbesättning, som sålunda anslutes till tuberkulosbekämpandet, måste liksom nu minst en gång årligen underkastas klinisk undersökning av veterinär, som hushållningssällskapet anvisar. Veterinären skall vara godkänd av medicinalstyrelsen. Djur, som vid den kliniska undersökningen misstänkes lida av tuberkulos i smittfarlig form, förses med särskilt märke. Prov av sådant djur insändes av veterinären för bakteriologisk undersökning till statens veterinärbakteriologiska anstalt eller till veterinärbakteriologiskt laboratorium, som medicinalstyrelsen godkänner. Finnes djur vara behäftat med tuberkulos i smittfarlig form, skall det nedslaktas inom 14 dagar efter det underrättelse därom ingått. Undantagsvis bör dock, om särskilda skäl därtill föreligga och djuret hålles betryggande isolerat, hushållningssällskapet äga medgiva anstånd med nedslaktningen intill dess sex månader förflutit från dagen för underrättelsen. Fiskaliska åtgärder för djurets nedslaktande vid tredska från djurägarens sida torde ej böra föreskrivas. Påföljden för dylikt fall torde kunna inskränkas till ersättningskyldighet för djurägaren beträffande hela undersökningskostnaden och hans förpliktande att omedelbart erlagga å förbindelsens giltighetstid belöpande oguldna avgifter utan rätt till vidare undersökningar. Erforderliga närmare bestämmelser torde få meddelas av medicinalstyrelsen.

Uppenbart torde vara, att ersättning av statsmedel för nedslaktade smittfarliga djur, på sätt sakkunniga föreslagit, med skillnaden mellan liv- och slaktvärde kraftigt skulle bidra att främja intresset för tuberkulosbekämpandet enligt Ostertagska metoden. De kostnader, som skulle vara förenade med realiserandet av nämnda förslag, äro dock av den storlek, att statsverket icke under nuvarande förhållanden bör belastas med desamma. Då staten för närvarande ej alls bidrager med ersättning för nedslaktade djur, torde emellertid kunna förväntas, att även ersättning med något mindre belopp skulle verka i uppmuntrande riktning. En dylik mindre ersättning är jag beredd att förorda. Förlust å djur, vilket nedslaktas med anledning av den efter anslutningen till tuberkulosbekämpandet företagna första klinisk-bakteriologiska undersökningen, torde ägaren visserligen nödgas liksom hittills ensam vidkännas. Däremot vill jag tillstyrka, att vid följande nedslaktningar ersättning av statsmedel må utgå med en fjärdedel av djurkroppens värde, dock högst 50 kronor eller, om djuret helt kasseras, 25 kronor. Har djurägaren inrättat särskild, betryggande isolerad ungdjursavdelning, dit alla nyfödda nötkreatur föras och där djuren kontrolleras genom tuberkulinundersökning, torde en högre ersättning kunna lämnas, under förutsättning att de till avdelningen överförda tuberkelfria djuren allt framgent hållas avskilda från reage-

rande djur, samt att den reagerande delen av besättningen ej underhålles genom nyförvärv. Genom angivna åtgärder från djurägarnas sida skyddas nämligen de friska djuren från nedsmittning och begränsas i fortsättningen utgifterna för statsverket. För dylikt fall synes ersättningen för nedslaktat smittfarligt djur kunna fastställas till hälften av djurkroppens värde, dock högst 75 kronor eller, vid totalkassation, 50 kronor.

För att ersättning av statsmedel skall utgå torde böra fordras, att nedslaktandet äger rum inom viss ej alltför lång tid, förslagsvis 30 dagar, efter det ägaren erhöll underrättelse om smittfaran. Ersättningen bör, såsom sakkunniga föreslagit, beräknas efter slaktvikten och det värde för kilogram, som medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen årligen gemensamt bestämma. Vid värderingen bör hänsyn ej tagas till köttets användbarhet till människoföda. Nedslaktningen bör lämpligen ske i offentligt slakthus eller under offentlig kontroll ställd enskild slakteriinrättning. Den för statsersättningens bestämmande erforderliga besiktningen och värderingen av djuret bör härvid lämpligen verkställas av vid slakteriet anställd besiktningsman. Sker nedslaktningen annorstädes, bör för värdering och kontroll närvara någon av hushållningssällskapet anvisad veterinär. Kostnaden för veterinärförrättning, varom här är fråga, torde böra helt gäldas av statsmedel. Övriga med nedslaktandet sammanhängande kostnader bör däremot djurägaren vidkännas. Över kött, som vid veterinärbesiktningen godkännes till människoföda, får ägaren fritt förfoga. Den honom tillkommande statsersättningen synes böra utanordnas av medicinalstyrelsen efter hushållningssällskapets hörande. Jämväl den av statsmedel utgående ersättningen till veterinär torde böra betalas av medicinalstyrelsen.

Enligt nu antydda bestämmelser förutsättes medverkan av vederbörande hushållningssällskap. Sällskapet skall tillse, att föreskriven förbindelse avlämnas. På sällskapet beror vidare att fastställa avgifter, anvisa veterinär, ordna med kontroll och i övrigt vidtaga de åtgärder, som i anslutning till vad förut anförts kunna vara från sällskapets sida påkallade för tuberkulosarbetets behöriga bedrivande. Hushållningssällskap, som finner sig icke kunna ekonomiskt understödja verksamheten, får naturligtvis taga vederbörlig hänsyn härtill vid avgifternas bestämmande. Någon skyldighet att tillsätta särskild tuberkulosstyrelse synes ej böra föreskrivas. Vinner tuberkulosbekämpandet större anslutning bland djurägarna, torde det emellertid ligga i sakens natur och hushållningssällskapets eget intresse att, såsom skett i län, där dylikt bekämpande redan nu är anordnat, vissa personer delegeras för handhavandet av hithörande spörsmål.

Vid övervägande av frågan vilken ersättning, som kunde tillerkännas djurägare vid nedslaktning av tuberkulöst smittfarliga djur, har jämväl tagits under omprövning, huruvida sådan ersättning skulle kunna beredas annorledes än av egentliga statsmedel. Närmast har härvid ifrågasatts anlåtande av slaktdjursfonden. Tanken härpå har likväl fått förfalla,

då en dylik användning av fondens tillgångar icke synts väl överensstämma med slaktdjursavgiftens syfte. Jag förutsätter emellertid, att vid inköp från nämnda fond av nötkreatur för destruktionsändamål angelägenheten av de smittfarliga djurens undanskaffande i största möjliga utsträckning beaktas.

Vad angår nötkreaturstuberkulosens bekämpande enligt Bangska metoden torde tuberkulinundersökning på statens bekostnad böra medgivas enligt i huvudsak samma grunder som nu. En återgång till de före 1923 gällande friare bestämmelserna anser jag mig ej kunna tillstyrka. Där emot vill jag, i anslutning till de stadganden rörande förevarande ämne, vilka upptagits i medicinalstyrelsens förslag till epizootiförordning, förorda sådan lättnad i nuvarande regler, att total eller partiell tuberkulinundersökning på statens bekostnad efter en mellantid av två år må kunna medgivas utan hinder därav, att vid tidigare undersökning intet tecken på tuberkulos iakttagits. Prövningen av ansökningar om tuberkulinundersökningar bör liksom nu ankomma på medicinalstyrelsen. Då dylik undersökning i allmänhet ej är på sin plats i sådana fall, där tuberkulos i smittfarlig form misstänkes hos besättningen — vid förekomst av smittfarliga djur torde som regel den Ostertagska metoden åtminstone till en början böra användas vid bekämpandet — synes i överensstämmelse med sakkunnigas förslag medicinalstyrelsen böra tillerkännas rätt att vid prövning av ansökan om tuberkulinundersökning fordra, att klinisk-bakteriologisk undersökning först verkställs till utredande av huruvida tuberkulos i smittfarlig form förefinnes. Enligt sakkunnigas förslag skall sistnämnda undersökning äga rum på djurägarens bekostnad. För vinnande av överensstämmelse med vad jag tidigare föreslagit beträffande tuberkulosbekämpandet enligt Ostertagska metoden synes emellertid bidrag av statsmedel med halva undersökningskostnaden böra få påräknas, om ägaren ombesörjer nedslaktning av djur, som vid undersökningen finnas smittfarliga. För att statsbidrag skall utgå synes vidare böra fordras, att vid den kliniska undersökningen de såsom smittfarliga misstänkta djuren förses med särskilt märke, samt att, om vid den efterföljande bakteriologiska undersökningen misstankarna besannas, nedslaktning sker inom 30 dagar efter det undersökningens resultat meddelats ägaren. Statsbidraget torde böra utbetalas av medicinalstyrelsen mot bevis att nedslaktning vederbörligen ägt rum eller att något smittfarligt djur ej upptäckts. För nedslaktade djur lämnas ej ersättning. Om emellertid djurägaren inom viss tid, förslagsvis ett år, efter den kliniska undersökningen genom avlämnande av föreskriven förbindelse vinner anslutning till tuberkulosbekämpandet enligt Ostertagska metoden, synes den verkställda undersökningen rimligen böra räknas honom till godo såsom om den hade skett först efter anslutningen och alltså i fortsättningen ersättning av stats-

medel enligt förut angivna grunder lämnas honom vid nedslaktning av smittfarliga djur.

Jag biträder sakkunnigas förslag om sådan ändring i gällande bestämmelser, att, sedan tuberkulinundersökning beviljats och verkstälts, djur, som därvid reagerat eller eljest kan misstänkas behäftat med tuberkulos, skall kliniskt undersökas, samt att, om vid sistberörda undersökning misstanke om tuberkulos i smittfarlig form yppar sig, jämväl bakteriologisk undersökning skall företagas. Misstänkt djur skall vid den kliniska undersökningen åsättas särskilt märke. Undersökningarna torde böra helt bekostas av statsverket. För nedbringande av undersökningskostnaden bör föreskrivas, att förrättningen så vitt möjligt skall företagas i omedelbar anslutning till tuberkulinundersökningen. Likviderandet av kostnadsräkning å klinisk-bakteriologisk undersökning synes böra verkställas av medicinalstyrelsen i likhet med vad redan nu sker beträffande kostnaderna för tuberkulinundersökningar. Djur, som finnes lida av tuberkulos i smittfarlig form, bör, på sätt sakkunniga föreslagit, nedslaktas inom 30 dagar. Jag kan däremot icke ansluta mig till förslaget, att för sålunda nedslaktat djur skall utgå ersättning av statsmedel. Till dylik ersättning synes ägaren icke vara mera berättigad här än i de tidigare omnämnda fall, då nedslaktning efter en första klinisk-bakteriologisk undersökning ägt rum. Djurägare, som vägrar att i vederbörlig ordning ombesörja nedslaktning av smittfarliga djur, torde det böra åligga att återgälda statsverket dess kostnader för såväl tuberkulinundersökningen som den klinisk-bakteriologiska undersökningen. Fiskaliska åtgärder torde däremot här lika litet som vid bekämpandet enligt Ostertagska metoden böra föreskrivas. Djurägare, som fullgjort honom åvilande nedslaktningsskyldighet, bör, om han inom ett år efter den kliniska undersökningen ansluter sig till tuberkulosbekämpandet enligt Ostertags metod, få räkna sig nämnda undersökning till godo i överensstämmelse med vad beträffande likartat fall i det föregående anförts.

Skulle inom något län vederbörande hushållningssällskap icke hava anordnat och ej heller vilja anordna bekämpande av nötkreaturstuberkulosen enligt Ostertagska metoden, synes icke härigenom djurägare, vars kreatursbesättning — för vinnande av tuberkulinundersökning på statens bekostnad eller i samband med dylik undersökning — underkastats klinisk-bakteriologisk undersökning, böra bliva utesluten från den möjlighet att med understöd av statsmedel föranstalta sådant bekämpande, varom i det föregående förmäls. För dylikt fall torde kunna anförtros åt medicinalstyrelsen de uppgifter med avseende å tuberkulosarbetets övervakande och bedrivande, som avsetts eljest skola ankomma på hushållningssällskapen. I den mån så erfordras för att medicinalstyrelsen skall kunna fullgöra ifrågavarande nya åligganden, torde förstärkning enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få ske av arbetskrafterna vid den till styrelsens veterinärbyrå anslutna tuberkulosavdelningen.

I fråga om ersättningen till veterinär för tuberkulinundersökning och klinisk undersökning må erinras, att gällande bestämmelser om veterinärs rätt till ersättning för förrättning av förstnämnda art i väsentliga delar erhållit sin nuvarande utformning efter det sakkunnigas förslag avgivits. Jag får härutinnan hänvisa till kungörelserna den 24 april 1931 (nr 92) och den 7 oktober 1932 (nr 454). Bärande skäl för ändringar i dessa bestämmelser i nu förevarande sammanhang torde ej föreligga. Däremot synes erforderligt, att rätten till ersättning för klinisk undersökning regleras. De hushållningssällskap, vilka ordnat bekämpande av nötkreaturstuberkulosen enligt Ostertagska metoden, torde för närvarande hava särskild överenskommelse med vederbörande veterinär om skäligt arvode för undersökning och kontroll av till bekämpandet anslutna besättningar. Eljest synes veterinär vara berättigad att för klinisk undersökning kräva betalning enligt allmänna veterinärtaxan. De tidigare tillstyrkta bestämmelserna angående klinisk-bakteriologiska undersökningar och grunderna för undersökningskostnadernas gäldande helt eller delvis av statsmedel torde, då tillämpningen av nämnda taxa i förevarande fall skulle medföra alltför höga ersättningsbelopp, påkalla, att särskilda taxeföreskrifter meddelas. Ersättningen synes skäligen kunna bestämmas till 1 krona för varje kliniskt undersökt djur intill ett antal av 20 samt 50 öre för varje djur däröver inom samma kreatursbesättning. Under samma dag böra, såsom sakkunniga föreslagit, högst 50 djur få undersökas. Veterinär torde vidare böra tillerkännas rätt till traktamentsersättning ävensom, om ej veterinärens befordran till och från förrättningsstället ombesörjes av rekvisitent, reseersättning, allt enligt bestämmelserna i allmänna resereglementet. Samma ersättningsregler torde böra gälla, oavsett huruvida undersökningen verkställs i samband med tuberkulinundersökning eller äger rum i annan ordning. Emellertid synes möjlighet böra lämnas öppen för hushållningssällskap, som ordnat tuberkulosbekämpande enligt Ostertagska metoden, att med veterinär träffa särskild överenskommelse i ersättningsfrågan. Härvid bör tillses, att kostnaderna för klinisk undersökning ej uppgå till högre belopp än vad fallet skulle bliva, om nyssangivna ersättningsgrunder tillämpades. Överenskommelsen torde böra underställas medicinalstyrelsen för godkännande.

Beträffande ersättning till veterinär för förrättning, avseende besiktning och värdering av nötkreatur, som nedslaktats i enlighet med de i det föregående upptagna bestämmelserna, torde jämväl särskilda regler erfordras. För sådan förrättning synes skälig gottgörelse kunna erhållas med tillämpning av samma grunder som de, vilka enligt allmänna veterinärtaxan gälla i fråga om veterinärs tjänsteförrättning (tjänstetaxan). Ersättningen kommer då att utgöra dels arvode av 8 kronor eller, om under samma dygn flera förrättningar verkställas, 8 kronor för den första och 4 kronor för varje följande förrättning dels ock viss resekostnads- och traktamentsersättning. Sker förrättningen vid slakt i offentligt slakthus eller under

offentlig kontroll ställd slakteriinrättning och är förrättningsmannen anställd såsom besiktningsman därstädes, torde arvudet kunna nedsättas till hälften av nyssnämnda arvodesbelopp. Någon resekostnads- eller trakta-mentsersättning synes för sistberörda fall ej böra utgå.

Till förekommande och hämmande av tuberkulos inom mindre ladu-gårdsbesättningar torde understöd av statsmedel böra utgå enligt samma grunder som hittills. Sakkunniga torde ej hava förebragt skäl av be-skaffenhet att böra föranleda ändring i härutinnan gällande bestämmel-ser.

I likhet med sakkunniga finner jag påkallat, att åtgärder vidtagas för bekämpande av tuberkulos i könsorganen hos nötkreatur. De sakkunni-gas förslag torde kunna läggas till grund vid avfattningen av de för sådant ändamål erforderliga bestämmelserna. Ersättning för nedslaktade djur bör i detta fall, då nedslaktningsskyldigheten här bör vara av tvin-gande natur, skäligen utgå med fulla skillnaden mellan liv- och slakt-värde. I syfte att ernå önskvärd förenkling av värderingsförfarandet torde emellertid, på sätt sakkunniga föreslagit, ersättningsbeloppet lämp-ligen kunna fastställas till hälften av djurkroppens värde, beräknat en-ligt samma grunder som i tidigare omnämnda fall av smittfarlig tuber-kulos. Jag biträder likaledes sakkunnigas förslag om maximering av be-loppet till 100 kronor eller, vid totalkassation, 50 kronor. Till veteri-när, som deltagit i förrättning, vilken ägt rum på grund av ifråga-varande bestämmelser, synes, i anslutning till gällande stadganden an-gående bekämpande av tuberkulos i juvret hos nötkreatur, böra utgå ersättning av statsmedel enligt de i tjänstetaxan för veterinär angivna grunder. — Samtidigt med att bestämmelser sålunda utfärdas angående bekämpandet av tuberkulosen i könsorganen hos nötkreatur böra, i an-slutning till vad sakkunniga föreslagit, nuvarande föreskrifter beträf-fande juvertuberkulosen omarbetas. Enahanda regler böra sålunda i stort sett gälla i fråga om båda de förevarande slagen av tuberkulos. Erfor-derliga medel för bekämpandet av juvertuberkulosen, vilka hittills ut-gått från anslaget till övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren, torde, i likhet med de medel, vilka utgå för bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen i övrigt, från och med nästkommande budgetår böra utanordnas från anslaget till förekom-mande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.

Enligt den utredning, som verkstälts av de sakkunniga, synes nötkrea-turstuberkulosen vara avsevärt mindre utbredd i de sex nordligaste länen och i Gotlands län än inom övriga delar av landet. I vad mån införseln av nötkreatur från riket i övrigt till nämnda län kan bidra till sjuk-domens spridning därstädes torde vara svårt att avgöra. Någon större betydelse i förevarande hänseende torde den näppeligen hava. Av de sak-kunnigas utredning (sid. 68) framgår, att dylik införsel vad livdjuren beträffar sker i allenast ringa omfattning. Detta förhållande medför

emellertid å andra sidan, att anordnandet av en införselkontroll, på sätt sakkunniga föreslagit, icke skulle bliva särskilt betungande. Med hänsyn härtill och då det i ifrågavarande landsdelar synes vara ett allmänt önskemål, att sådan kontroll kommer till stånd, vill jag ej motsätta mig, att ett försök i föreslagen riktning göres. Då nötkreaturstuberkulosen synes vara mera spridd i Kopparbergs och Gävleborgs län än i de fyra nordligaste länen, tillstyrker jag, att, såsom sakkunniga föreslagit, förstnämnda båda län bilda ett skyddsområde för sig. De fyra nordligaste länen torde gemensamt böra bilda ett annat dylikt område. Inom vartdera skyddsområdet bör transport av nötkreatur från ett län till ett annat obehindrat få företagas. Ej heller böra kontrollbestämmelserna avse transport från det nordliga till det sydliga området. Vad Gotlands län beträffar torde, med hänsyn till dess belägenhet, det önskemål, som från länsstyrelsens och hushållningssällskapets sida framförts därom, att Gotland måtte i skyddshänseende betraktas såsom ett särskilt område, böra tillmötesgå. I fråga om de närmare bestämmelserna för införselkontrollens genomförande synes sakkunnigas förslag i stort sett böra följas.

Mot sakkunnigas förslag om särskilda åtgärder till nötkreaturstuberkulosens utrotande inom de fyra nordligaste länen kunna däremot resas starka invändningar. Förslaget ställer stora krav på statskassan samtidigt som dess genomförande, på sätt lantbruksstyrelsen framhållit, skulle innebära ett allvarligt ingrepp i djurägarnas ekonomiska intressen. Omständigheterna synas knappast vara sådana, att tvångsåtgärder av förevarande art försvara sin plats. Nötkreaturstuberkulosen torde, då fråga ej är om de smittfarliga formerna av sjukdomen, böra bekämpas på frivillighetens väg. Även beträffande den smittfarliga tuberkulosen bör vidare, i Norrland liksom i övriga landsdelar, tvångsingripande, åtminstone för närvarande, inskränkas till fall av juvertuberkulos och tuberkulos i könsorganen. Jag anser mig sålunda icke kunna tillstyrka sakkunnigas förslag. Tuberkulosarbetet inom de fyra nordligaste länen bör, bortsett från införselkontrollen, bedrivas efter samma grunder och med samma möjligheter till understöd av statsmedel som i landet i övrigt.

Ej heller finner jag sakkunnigas förslag angående åtgärder till hindrande av handel med tuberkulösa livdjur ägnat att bringas till genomförande. I de över förslaget avgivna yttrandena har detsamma på de flesta håll mött erinringar. Ehuru jag livligt behjärtar förslagets syfte eller hindrande av att smittfarliga nötkreatur avyttras såsom livdjur till godtroende köpare, synes den av sakkunniga anvisade vägen för frågans lösning mindre lämplig. Bestämmelser av det innehåll, sakkunniga föreslagit, torde, då de förutsätta, att varje till försäljning såsom livdjur avsett nötkreatur före försäljningen underkastas veterinärbesiktning och, i förekommande fall, jämväl bakteriologisk undersökning, med fog kunna befaras komma att verka i hög grad betungande för djurägarna och hindrande för handeln med nötkreatur över huvud.

I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att reglerande föreskrifter i angivet syfte främst vore av behovet påkallade vid försäljning av kreatur å auktion. Något tillfredsställande förslag till lösning av spørsmålet i denna del kan emellertid icke anses hava framkommit.

Utfärdandet av de i det föregående tillstyrkta bestämmelserna ankommer på Kungl. Maj:t i administrativ väg. Med det anförda har huvudsakligen avsetts att angiva principerna för nötkreaturstuberkulosens fortsatta bekämpande. Den närmare utformningen av bestämmelserna torde böra anstå, tills riksdagens beslut i anslagsfrågan föreligger.

Beträffande medelsbehovet torde jag till en början få erinra därom, att anslaget till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen för nästkommande budgetår av medicinalstyrelsen föreslagits böra bestämmas till 180,000 kronor, under förutsättning att gällande grunder för medlens användning komme att tillämpas. I detta belopp ingå kostnader för den till medicinalstyrelsens veterinärbyrå anslutna tuberkulosavdelningen med omkring 30,000 kronor. Efter samråd med chefen för socialdepartementet förordar jag avdelningens bibehållande å extra stat och att kostnaderna för densamma även under nästa budgetår bestridas på sätt medicinalstyrelsen föreslagit.

Tydligt är, att de av mig tillstyrkta ändrade grunderna för statens medverkan vid tuberkulosbekämpandet komma att medföra icke obetydligt ökade anspråk på anslaget i fråga. Beräkandet av de nya utgifter, staten sålunda kan få vidkännas, möter emellertid stora svårigheter. Vad angår tuberkulosens bekämpande enligt Ostertagska metoden torde det icke kunna förväntas, att under den närmaste tiden de föreslagna åtgärderna skola resultera i någon mera avsevärd ökning av antalet anslutna djur. Räknar man emellertid med att anslutningen under nästkommande budgetår stiger från nuvarande 30,000 till 40,000 djur och att statens bidrag till den klinisk-bakteriologiska undersökningen enligt de ändrade bestämmelserna kommer att belöpa sig till i medeltal 1 krona 60 öre för djur, komma sammanlagda undersökningskostnaderna för statens del att utgöra 64,000 kronor, vilket innebär en stegring från innevarande budgetår av ifrågavarande utgiftspost med cirka 15,000 kronor. Statens utgifter för ersättning till nedslaktade smittfarliga djur skulle, om det beräknas att nedslaktningen berör 4 procent av nu anslutna 30,000 djur, efter en medelersättning av 30 kronor för djur uppgå till sammanlagt 36,000 kronor. Härtill kommer ersättning till veterinär för besiktning och värdering av de nedslaktade djuren. Utgifterna för statsverket i sistberörda hänseende kunna förslagsvis upptagas till 6,000 kronor. Då de djur, vilka under nästa budgetår nyanslutats till tuberkulosbekämpandet, sannolikt ej under året hinna undergå mer än en första undersökning, torde i fråga om dessa djur någon statsersättning ej behöva beräknas.

Vad beträffar tuberkulinundersökningarna synes det omöjligt att avgöra, om eller i vad mån de härutinnan föreslagna ändrade bestämmelser-

na kunna komma att påverka antalet dylika undersökningar. Ej heller torde ens med någon grad av sannolikhet kunna beräknas i huru många fall statsbidrag kan komma att utgå för sådana klinisk-bakteriologiska undersökningar med avseende å förekomst av tuberkulos i smittfarlig form, som föranstaltas av djurägare med anledning av vägran från medicinalstyrelsens sida att därförutan bevilja tuberkulinundersökning på statens bekostnad. Vidkommande statens kostnader för de klinisk-bakteriologiska undersökningar av reagerande eller eljest för tuberkulos miss-tänkta djur, som föreslagits skola äga rum efter verkställd tuberkulinundersökning, skulle, om man utgår från antalet turberkulinundersökningar och reaktionsprocenter 1932 samt räknar med en medelkostnad för varje djur av 3 kronor, sistnämnda kostnader sammanlagt uppgå till omkring 27,000 kronor.

Statens utgifter under nästa budgetår för juvertuberkulosens bekämpande, vilka tidigare bestritts från anslaget till övriga utgifter till förekommande och hämmande av smittsamma sjukdomar bland husdjuren, samt för bekämpandet av tuberkulos i könsorganen torde böra beräknas till sammanlagt omkring 20,000 kronor.

De sålunda försöksvis gjorda beräkningarna giva till resultat, att anslaget till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen under budgetåret 1934/1935 skulle komma att anlitas för gäldande av följande belopp: 180,000 kronor, 15,000 kronor, 36,000 kronor, 6,000 kronor, 27,000 kronor och 20,000 kronor, eller tillhopa 284,000 kronor. Jag understryker, att beräkningarna äro synnerligen osäkra. De omfatta, såsom framgår av det anförda, ej heller samtliga ifrågakommande kostnader. Under förhandenvarande omständigheter torde anslaget, som alltjämt bör hava karaktären av extra förslagsanslag, böra för nästkommande budgetår uppföras med ett belopp av 300,000 kronor.

I enlighet med vad jag sålunda anförut hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till förekommande och hämmande av tuberkel-sjukdomar hos nötkreaturen anvisa för budgetåret 1934/1935 under nionde huvudtiteln ett extra förslagsanslag av 300,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hugo Nordlander.